Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ... гарана | № 91 (13805) | 1972 оной апрелиин 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Империализмда эсэргүүсэн, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэгшэ дэлхэйн ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын үдэр—Майн 1 мандаха болтогой!

(1972 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уриануудһаа)

1972 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан УРИАНУУД

...лизмда эсэргүүсэн, эб найрамдалай, демократиин ... түлөө тэмсэгшэ дэлхэйн ажалшадай һаналаа ...р — Майн 1 мандаха болтогой!

...онуудай, пролетаринар, нэгэдэгты!

... мүнхэ интернациональна һургаал, империализмда ...лизм болон коммунизмын илалтын түлөө бүхы ...ажалшадай тэмсэлэй туг — марксизм-ленинизм ...гой!

...социалис Эсэгэ орон, олон үндэһэ яһатанһаа бүри... арадуудай эбдэршэгүй бата хани нүхэсэл, проле...национализмын гол ёһонуудай бодото бэелэл — Со... Республикануудай Союз мандаха болтогой!

... Ильич Ленинэй нэрэ ба хэрэг үеын үедэ оршон ...

...истнууд! КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүү...рэнь бэелүүлхын түлөө арад бүгэдын тэмсэлэй ... ябагты, олониитын эдэбхитэ эмхидхэлшэд, хү... бологты!

... Союзай ажалшад! КПСС-эй XXIV съездын түү...эринүүдые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэм...жэлэй түсэбэй даабаринуудые амжалтатайгаар ...түлөө социалис мүрысөөндөө шэнэ амжалтануудые ...Р-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглэел!

... байгуулжа байгаа агууехэ совет арадта алдар ...

... байгуулгын гол хүсэн — Соведүүдэй ороной ... хүдэлмэришэн анги мандаха болтогой!

...изм эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — алдарта ...шад мандаха болтогой!

...изм эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — совет арадай ... мандаха, болтогой!

...ришэн ангиин ба колхозно таряашадай холбоо ...даха болтогой! Совет общаствын суртал бодолой, ...бата нэгэдэл улам бэхижэг лэ!

...й ленинскэ национальна политикын агууехэ түй...Р-эй арадуудай аха дүү ёһоной бата хани бари...дөө оршог, һалбаран мандаг лэ!

...ришэн ангиин, бүхы ажалшадай дайшалхы ...унизмын түлөө тэмсэгшэ совет арадай вождь ба —Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха бол...

... болон арадай агууехэ, эбдэршэгүй бата нэгэдэл ...гой!

...й бодото засаг түрын зургаанууд — ажалшадай ... Соведүүд мандаха болтогой! Социалис демократи ... бэхижэг лэ, гүрэнөө хүтэлбэрилгын хэрэгтэ ажал...та бүри эдэбхитэй болог лэ!

...анай ба ажахы эрхилэлгын һургуули, комму...гуули — совет профсоюзууд мандаха болтогой!

...ис партиин үнэн туһалагша ба резерв, комму...лсагша залуушуулай түрүү отряд—Ленинскэ ком... болтогой!

...хүбүүд болон басагад! Марксизм-ленинизмын агуу...ионно һургаалые, эрдэм, техникэ болон соёлой ... туйлалтануудые оролдосотойгоор шудалагты! ...IV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар ... тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ дабшагты!

...ис общество эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — ...үүд мандаха болтогой!

...сэрэгшэд! Дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлагты, һэримжэтэй байгты, эзэрхэг түримхэй ямаршье ябуулга сухарюулан сохихоор бэлэн байгты!

Советскэ Союзай баатар габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

22. Советскэ Союзай ажалшад! Бидэнэй шэн зоригто ажал хадаа түсэбтэ табан жэлэй гол зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлгын — социалис экономико хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөһэнэй үндэһөөр арад зоной баян дэлгэр байдал улам һайжаруулха эшэ нүхэсэл болоно!

Партиин XXIV съездын хараалһан ажахын ба соёлой байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэе!

23. Ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын үльгэр жэшээ харуулагшадта, социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл ба үйлэдбэриин үүсхэлшэдтэ алдар соло!

24. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Ороной индустриальна хүсые саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ гэһэн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэгты! Үйлэдбэриин техническэ хэмжээн ба ашаг үрые оролдосотой нэтэрүүгээр дээшэлүүлэгты!

25. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Арадай хэрэглэлэй эд товар бүри ехээр бүтээн гаргагты, сортнуудыень шэнэдхэгты, шанарыень һайжаруулагты, үнэ сэнгыень хямдаруулагты! Совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ хүсэд бүрин хараада абагты!

26. Барилгын хүдэлмэрилэгшэд! Шэнэ барилгануудые түргэнөөр ашаглалгада оруулхын түлөө тэмсэгты, барилгын үнэ хямдаруулагты, шанарыень улам һайжаруулагты!

27. Транспортын ба хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Транспортын, хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдые бүри олон болгогты, улам нарижуулан һайжаруулагты! Арадай ажахын хэрэглэмжэ хангалга бүхы аргаар һайжаруулагты, совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ бүрин хангагты!

28. Промышленностиин ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Колхозууд болон совхозуудай материалаар, техникээр хангагдасые улам һайжаруулагты! Хүдөө ажахын үйлэдбэриие электрижүүлгын, үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгын ба хими хэрэглэлгын, газараа шанаржуулан һайжаруулгын эршэ түргэдхэгты!

29. Хүдөөгэй ажалшад! Газар, техникэ, хүсэ ба материал хэрэглэлгээ улам һайжаруулагты! Бүхы ургамалнуудай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгты, продукци бүри ехээр үйлэдбэрилэгты, өөрынь үные хямдаруулагты!

30. Колхозниигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд! Ерээдүйн ургасын үндэһэ һуури—хабарай полевой хүдэлмэриин эрхим шанар хангагты!

31. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ бүри болбосон һайнаар хангагты, тэдэнэй эрилтые хүсэд дүүрэнээр, һайнаар хангагты!

32. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалда коммунис ёһоор хандадаг байхын түлөө тэмсэгты! Журам болон эмхидэл бэхижүүлэгты! Ниитын зөөри гамнагты, улам арьбадхагты!

33. Арадай ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Экономическа эрдэм, ажахы эрхилэлгын ба хүтэлэлгын шэнэ онол аргануудые оролдосотойгоор шудалагты! Ажалаа эрдэм ухаанай заабариин ёһоор эмхидхэлгэ, түрүү дүй дүршэл, эрдэм болон техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгты!

34. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсэ таһалгаряагүй дээшэлүүлэгты! Хүсэ ба материал тон багаар гаргажа, гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэгты, арьбалалгын ёһо гурим шангаар сахигты, хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие бүтээсэтэйгээр хэрэглэгты!

35. Совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд болон технигүүд, ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшад! Научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхын түлөө тэмсэгты! Эрдэм наука үйлэдбэри хоёрой холбоо барисаае бүхы аргаар бэхижүүлэгты! Эрдэм болон техникын шэнэ туйлалтануудые арадай ажахыда түргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгты!

36. Литература болон искусствын ажал ябуулагшад, соёлой хүдэлмэрилэгшэд! Совет искусствын партийна, арадай шэнжэ шанарые дээрэ үргэжэ ябагты, коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлгын хэрэгтэ бүхы хүсэ ба хаба шадабаряа зорюулагты!

37. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Арадай гэгээрэл, эрхим шадабаритай мэргэжэлтэдые бэлдэлгын хэрэг улам нарижуулан һайжаруулагты, һурагшад залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хэрэг һайжаруулагты!

38. Элүүрые хамгаалгын, физкультурын хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлэлгын хэрэг һайжаруулагты! Бэе махабадай болбосорол совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалда бүри үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгты!

39. Пионернүүд ба һурагшад! Совет Эхэ орондоо үнэн зүрхэнһөө дурлагты, һайнаар һурагты, ажалай дадал дүршэл шудалагты! Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын хэрэгэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд болохоор бэеэ бэлдэгты!

40. Хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай марксистсио-ленинскэ дайшалхы, түрүү манлай, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ дааһан байдалай ба социализмын түлөө шэн бата тэмсэлшэдтэ — коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

41. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэһэ һуури дээрэ бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэл ба эмхидэл улам бэхижэг лэ!

42. Социалис оронуудай арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ! Уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ туйлалта, империализмда эсэргүү тэмсэлэй шиидхэхы хүсэн, амгалан байдалай ба социальна дэбжэлтын түшэг — дэлхэйн социалис байгуулалта улам хүгжэг, бэхижэг лэ!

43. Социалис оронуудай ажалшад! Хани барисаа ба нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө, аха дүү ёһоной харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэгты! Социализмын дайсадай хорото аашанууд тушаа һэримжэтэй байгты!

Социалис интернационализмын тугые бүри дээрэ үргэе!

44. Бүхы оронуудай ажалшад! Империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэн, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ дааһан байдалай ба социализмын түлөө тэмсэгты!

45. Монополис капиталда эсэргүү, ажалшадай политическэ ба социально-экономическа эрхын түлөө, социалис нангин сурталбодолой илан мандахын түлөө шэн зоригто тэмсэлшэ — капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида аха дүүгэй амар мэндэ!

Мүнөө сагай эгээн түрүү революционно анги — уласхоорондын хүдэлмэришэн анги мандаха болтогой!

46. Колониальна дарлалтын гэнжэнүүдые таһа сохигшо, империализм ба шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүсэн, бэеэ даанги байдалаа бэхижүүлхын түлөө, социальна хүгжэлтын түрүү замай түлөө тэмсэгшэ арадуудта халуун амар мэндэ!

47. Империализм ба расизмда эсэргүүсэн, сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө тэмсэгшэ, колониальна ба дулдыданги оронуудай арадуудта халуун амаршалга!

48. Революционно хүсэнүүдэй — дэлхэйн социалис байгуулалтын, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, арадуудай национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлшэдэй хүсэн түгэлдэр холбоо барисаан улам бэхижэг лэ!

49. Түрмэнүүдтэ, фашис шоронгуудта зобожо байһан, капиталис болон колониальна богоолшолгодо эсэргүүсэн, арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализмын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэгшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!

Капиталай һабарта ороод, зобожо байгшадта эрхэ сүлөө!

50. Баатар габьяата вьетнам арадта, тэрэнэй дайшалхы манлай — Вьетнамай ажалшадай партида, Лаосой ба Камбоджын эрэлхэг патриодуудта, американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэн, оронуудайнгаа сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө баатар зоригтойгоор тэмсэгшэдтэ аха дүүгэй дүлэтэ халуун амаршалга!

51. Дэлхэйн арадууд! ДРВ-е агаарһаа бомбодолго ба буудалгаяа, Индохитадтахи зэрлиг бүдүүлиг дайгаа дары болюулха, США-гай ба тэдэнэй дахуулнуудай бүхы сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа, Лаосһоо, Камбоджоһоо хүсэд бүрин, үгэ дуугүйгөөр гаргаха эрилтэ Америкын Холбоото Штадуудай урда эрид шууд табигты!

52. Дэлхэйн арадууд! Араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлтэйнь һаналаа нэгэдэн талархалгаяа бэхижүүлэгты! Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин үүдхэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулга болюулха, эзэмдэгдэһэн араб нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ табигты!

53. Араб оронуудай арадууд! Империализмда, хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэгшэ революционно, национально-демократическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл болон эмхидхэлые улам бэхижүүлэгты!

Советскэ Союзай ба араб оронуудай арадуудай хоорондын хани барисаан мандаха, бэхижэхэнь болтогой!

54. Европын оронуудай арадууд! Европо түбиие бата бэхи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, гүрэнүүдэй хоорондын үрэ түгэс харилсаа холбооной район болгохын түлөө тэмсэгты! Уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулгын дайсадай — хархис ба үһөө нэхэхэ һанаатай этэгээдүүдэй хорото аашануудые элишэлэгты!

55. Дэлхэйн арадууд! Ядерна ба химическэ элдэб янзын зэбсэгүүдые хорихо эрилтэ табигты! Зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, бүрин хураахын түлөө, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэгты!

56. Арадуудай эб найрамдалай, хани барисаанай политика, империализмда, хархис аашануудта ба дайнда эсэргүүсэн тэмсэгшэ бүхы хүсэнүүдые эмхидхэн жагсаалгын политика — Советскэ Союзай ленинскэ гадаадын политика мандаха болтогой!

57. Амгалан байдалай ба социализмын хүсэнүүдэй түшэг тулгуури — манай агууехэ Совет Эхэ орон улам бэхижэг, һалбаран мандаг лэ!

58. Марксизм-ленинизмын туг доро, Коммунис партиин хүтэлбэрээр — Ленинэй зааһан замаар коммунизмын илалта тээшэ, урагшаа дабшая!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет

ЭНЭ ТАСС ҺОНИН

...РЦИДАХИ УУЛЗАЛГАНУУД

(ТАСС). СССР-эй Вер... Президиумэй Тү... В. Подгорный, тэ...жэ ошолсоһон хү...ин 15-да Турци ...шалжа үргэлжэлөө... ...горный Алиагадахи ...бүйлүүлдаг заводто .... Энэ завод 1968 ...ха эхилһэн, Советскэ ...ческэ туһаламжаар ...йдаг юм.

...эй, алишье таладаа ...атай байлгые үндэһэ ...үүлэгдэдэг экономи...ческэ харилсаа хол...й ба Турциин Рес...радуудай хүсэл эр...үүсана. Совет орон ...ой харилсаае хүг...рэгтэ туһа хүргэнэ, гэжэ Н. В. Подгорный барилгын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ.

Тус заводто Н. В. Подгорнын аяншалхадань. Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Х. Байюлькен, энергетикын ба байгаалиин баялигай министр Н. Деброс гэгшэд үдэшөө.

СТАМБУЛ. (ТАСС). Н. В. Подгорный, тэрэниие үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүд апрелиин 15-най үдэшэ Стамбулда ерэбэ.

Стамбулай вилайетай губернатор Вефа Пойраз болон бусад тушаалтад совет айлшадые аэродром дээрэ угтаа.

Тусхайлан бэлдэгдэһэн байра тээшэ Н. В. Подгорнын дабшаха замдань Стамбулай олон миллион зон совет айлшадые хани халуунаар амаршалаа.

...ЭБҮҮРХЭН БУРУУШААНА

...фрикын оронуудтай ...элгын совет коми...дүүлгэ тунхаглаа. ...ьетнамай Демократи...ликые агаарһаа, да... зэрлиг бүдүүлигээр ...үлажа байгаа аме...адэй хорото муухай ... совет олониитын ...ид буруушааба.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй эдэ ...рата муухай аашанууд совет хүнүүдэй дунда гүн ехэ зэбүүрхэл үүсхэнэ. Индохитадай оронуудта эсэргүү зэрлиг дээрмэшэ ябуулгаяа дары болюулха гэһэн эрид шанга эрилтэ совет олониитын үмэнэһөө табина гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ҺАЙНДЭР АМЖАЛТА ТҮГЭСӨӨР ҮНГЭРӨӨ

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГ

Үглөөгүүр бүри эртэ байхада гартаа һүхэ, хүрзэ, лоом, хамуур гэхэ мэтые бариһан үбгэн, залуушье хүнүүд Ивалга тосхоной үйлсөөр олон боложо эхилээ һэн.

Хүн зон булта хүхюун баяртайнууд субботнигтоо эдэбхитэйгээр гараа. Ивалгын мелиоративна техникумэй 800 студентнэр ОПХ-гай главна мелиоратор Н. Г. Богдановай хүтэлбэрилгэ доро нуга сабшалан сэбэрлээ, уһалууриин һубаг ханаабуудые заһаа. Хэдэн зуун гектар сабшалан дээрэһээ шулуун, һургааг, һаднагай хухардаһан түүгдээ. Горитойхон газарта наг шэбхэ тараагдаа. Мүн ажахын директорэй орлогшо И. Г. Бурдуковскиин хүтэлбэрилгэ доро 100 эрэшүүл ойдо гаража, сабшалан, һайжаруулагдаһан бэлшээри хорёолхо һургаар отолоо, тэрэнээ шэрэжэ, хэрэгтэй газартань зөөгөө. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ бүридэһэн 60 хүн хүрэнгын хартаабха илгаа, мууһаань сэбэрлээ. Үшөө 400 гаран хүн тосхоной үйлсэ, гудамжануудай шорой шохой сэбэрлээ, сэсэрлиг соогуурхиие гоёогоо. Кондитерскэ фабрикын 200 хүдэлмэрилэгшэд өөһэд ооһэдынгөө ажалладаг газарта хүдэлбэ.

Тиигэжэ гансахан манай Ивалга тосхоной хүн зон энэ үдэр 4400 түхэригэй ажал хэжэ, тэрэнээ хуу табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хамтын жасада оруулба.

Н. ЧЕРНЕНКО,
Ивалгын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ, субботник үнгэргэһэн штабай начальник.

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ

Һүр жабхаланта маршын аялга доро хүдэлмэришэд согтой дорюунаар алхалнад. Бултанай шарайда баяр баясхалан. Хүдэлмэришэн бүхэн цех тээшэ яарана хэбэртэй. Шэрэм шудхалгын цехэй начальник Аркадий Сергеевич Тапхаев тэдэнэй дунда гэшхэлжэ ябана.

— Манай цехэй хүдэлмэришэд мүнөөдэртөө 60 тонно продукци гаргаха даабаритай. Хэрбээ оролдожо хүдэлөөд байбал, 65 тоннодо хүргэхэ байхабди, — гэжэ ябууд дундаа хэлэнэ.

Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд булгадаа Бүхэсоюзна субботнигто хабаадалсахаар шиидээ бэлэй. Эдэнэр субботнигой үдэр 180 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха даабаритай байба. Иимэ ехэ продукци гаргахын тула хүдэлмэришэн бүхэн оролдоо.

Үглөөнэй 7 час 30 минута. Локомотив-вагон заһабарилгын заводой кузнечно цех. Булад түмэр халаадаг пеэшэнүүд улаан дүлэ шэдэлэн байна. Тус цехэй хүдэлмэришэд ажалайнгаа газарта ерэнхэйнүүд.

Александр Семенович Малыгинай даадаг участогай түмэршэ дархашуул бултанһаа урид ажалаа эхилбэ. Шад улаан түмэр халуун пеэшэн сооһоо гаргаад, дабтажа оробод. Олон станогуудай нэгэ доро хүдэлжэ эхилхэдэ, бүхы цехэй корпус доһолно.

— Александр Семеновичнай ажалаа эмхидхэхэдээ бэрхэ хүн юм даа. Эдэнэр мүнөөдэр һаадгүйгөөр хүдэлхын тула эртээнһээ бэлэдхэл хэһэн юм. Социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн лэ байдаг. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариһаа гадуур 35 тонно продукци гаргажа, завод соогоо эрхимлэһэн. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэн мүнөөдэртөөшье, һайн шанартай ехэ продукци гаргаха байха, — гэжэ тус цехэй начальник Иван Денисович Гребенкин хөөрэнэ.

Цех соохи бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүд хүдэлжэ захалба. Тепловоз болон электровозуудта, вагонуудта шухала хэрэгтэй детальнууд бүтээгдэжэ байна. Станогуудай нэрьеэн минута соошье замханагүй. Тус цехэй ахалагша мастер Александр Егорович Юдин станогой дэргэдэ зогсонхой, тормозой колодконуудта хэрэгтэй детальнуудыень сүлөөгүйхэн холбоно. Партийна эхин организациин секретарь Николай Григорьевич Болдырев мүн лэ түмэр дабтадаг станок хүдэлгэнэ. Ажалгүй, миин үлэһэн хүн гэжэ үгы. Гушаад жэл тус цехтэ ажаллаад амаралтада гараһан Тамара Томовна Лападуш, Аграфена Фёдоровна Вороткина гэгшэд коммунис субботнигто хабаадалсахаар ерэбэ.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай 25 студентнэр хүдэлмэришэдтэ туһалхаар ерээ. Кузнечно цех соо булта 197 хүдэлмэришэн хүдэлжэ байна. Энэ цехэй хүдэлмэришэд 19,4 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха даабаритай.

— Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжо бидэнэртэ бии.— гэжэ Иван Денисович Гребенкин мэдүүлнэ. Үдэрэй 11 часта тус цехэй коллектив хараалһан түсэбһөө гадуур 3 тонно продукци бүтээн гаргаад байгаа.

Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын заводой бусад цехүүдэй хүдэлмэришэд субботнигто эмхитэйгээр хабаадалсажа, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур ехэ продукци бүтээн гаргаа.

К. ЖАМЬЯНОВ.

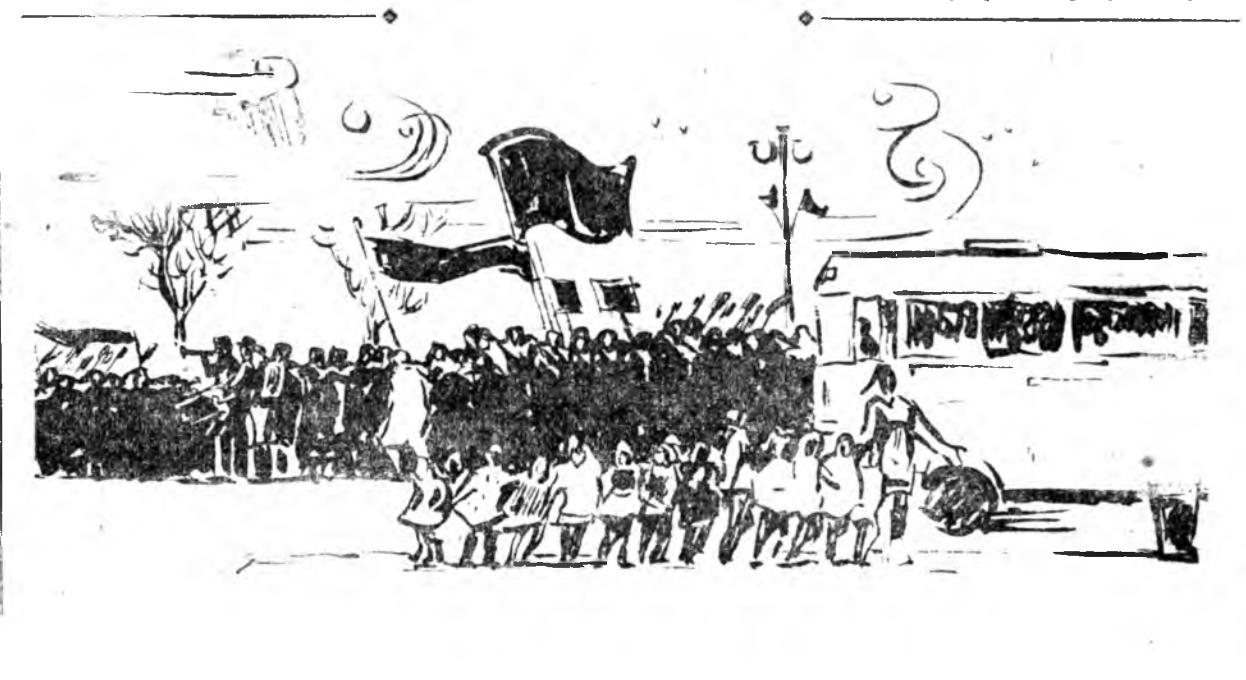

УЛААН-ҮДЫН АВИАЦИОННО ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ АЖАҺУУДАГ ТОСХОНДО ЭНЭ ҮДЭР ҺАЙНДЭРТЭЛ АДЛИ БАЙБА. ЭРТЭ ҮГЛӨӨНҺӨӨ АЖАЛАЙ ХУБСАҺА ҮМДЭҺЭН ХҮНҮҮД ҮЙЛСЭНҮҮДТЭ ГАРАЖА, КОММУНИС СУББОТНИГТО ХАБААДАБА. УРАН ЗУРАГША Н. ҺАРБАНОВ ЭНЭ ТОСХОНОЙ АЖАЛШАДАЙ КОММУНИС СУББОТНИГТО ХАБААДАХАА ГАРАЖА ЯБАҺЫЕ ЗУРАГЛАН ХАРУУЛБА.

АЖАЛАЙ ҺАЙНДЭР АМЖАЛТА ТҮГЭСӨӨР ҮНГЭРӨ

НИИСЛЭЛ ХОТО МОСКВАДА

Ороной ниислэл хотын Матвеевскэ, Чертаново, Теплый стан, Вешняки-Владычино, Ленино-Дачноё, Бирюлево гэхэ мэтэ хоёр мянга шахуу талмай дээрэ апрелиин 15-най үдэр Москвагай 300 мянга гаран барилгашад хүдэлмэрилөө. Эдэнэр шэнэ үйлсэнүүдэй һуури табиһан, гэрнүүдэй торхо бодхооһон, сэнхир экспрессүүдэй дабшаха «харгы» газар доогуур татаһан, предприятинуудай корпусуудые бодхооһон, магазинууд, һургуулинууд, хүүгэдэй саадуud ба яслинуудые бариһан байна. Барилгын талмай бүхэн ажалай һайндэрэй шэнжэтэй байба.

МОСКВА. (ТАСС).

КАЗАХСТАНДА

АЛМА-АТА. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ, СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигто ажалша Казахстан бүгэдөөрэн хабаадаба.

Республикын ниислэл хотодохи ажалай һайндэртэ 500 мянга үлүүтэй хүн хабаадаа. Түрүүшын табан жэлнүүдэй ветеранууд ба эдир хүдэлмэришэд ээм ээмээ ниилүүлэн ябажа ажаллаба.

Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, Алма-Атын предприятинуудай коллективүүд 2,8 миллион түхэригэй промышленна продукци түлөөһэгүйгөөр бүтээһэн байна.

Субботнигто хабаадагшадай олоһон бүхы мүнгэн юһэдэхи табан жэлэй жасада орохо юм.

МАГНИТКАДА

МАГНИТОГОРСК. (ТАСС). Улаан суббото эндэ гайхамшаг амжалтануудаар тэмдэглэгдээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан хани барисаанай хайлуулга апрелиин 15-най үглөөгүүр хэгдэбэ.

Энэ хайлуулгые Магнитогорскын сталевар, комсомолец Анатолий Богатов хүтэлбэрилөө. 2 час 10 минутын турша соо 300 тонно эрхим шанартай булад хайлуулагдаба. Тиин графигаа час хахадаар үлүүлээ.

ПРИМОРИДО

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). Примориин 600 мянган ажалшад хүндэтэ вахтада жагсажа, коммунис субботнигые үнгэргөө. Эдээнтэй хамта студентнэр, һургуулиинхид, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд хүдэлмэрилэлсэбэ. Хура бороогой орожо байбашье, бултадаа эршэтэй габшагайгаар ажаллаа.

АНТАРКТИДАДА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). «Молодежная» гэжэ станцида барилга хэхэ, болбосон түхэлтэй болгохын тула үбэлжөөшэд бултадаа гараба. «Иимэ телеграмма Урда Полюс шадар байһан бусад бүхы станцинуудай, эрдэм шэнжэлгын суднануудай ажалай рапортнуудтай хамта Арктикын ба Антарктидын институдһаа абтаа.

ВАГОННО ДЕПО

СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулжа, апрелиин 15-да бүхэсоюзна субботник үнгэргэхэ тэһэн Москва-Сортировочная гэжэ локомотивна депогой, «Красный пролетарий» ба Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводуудай хүдэлмэришэдэй үүсхэлые Улаан-Үдын вагонно депогой коллектив халуунаар дэмжээ.

Тус предприятиин 719 хүдэлмэришэд субботнигто хабаадалсаһан байна. Тэрэ тоодо 474 хүн хүдэлдэг газартаа ажаллаа. Мүн 245 хүн предприятиингаа газаахиие, цэхүүдэйнгээ досоохиие сэбэрлээ.

Энэ үдэр вагонно депогой хүдэлмэришэд замда ябаһан 80 товарна поезднуудта техническэ харууһа хэһэн байна. Мүн 40 ехэ контейнер заһабарилжа, хэрэгтэй газартань эльгээгээ. Гадна хэдэн олон вагонууд заһабарилагдаа.

Субботнигой үдэр энэ предприятиин автошалгалтын пунктын ба контейнернүүдые заһабарилдаг бригадын коммунис ажалай коллектив үдэрэйнгөө даабариие 170 процент дүүргэһэн байна.

Улаан-Үдын вагонно депогой коллектив юһэдэхи табан жэлэй жасада 1158 түхэриг оруулаа.

Б. БАДМАЕВ.

КАБАНСКЫН АЙМАГ

Габшагай ажалай һайндэр — апрелиин 15-най үдэр үглөөнэй найман часһаа заводоймнай 906 хүдэлмэришэд өөһэд өөһэдынгөө хүдэлдэг газарнуудта эмхитэйгээр гаража, эршэмтэй шангаар ажаллажа эхилээ. Юрэдөөл хаанашье гэдэргээ таталдаха хүн байгаагүй.

Энэ коммунис субботнигой үдэр зарим бригада, цех, участогууд илангаяа габшагайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлбэ. Тусхайбал, мастернууд В. П. Дроздов, Б. А. Самосудов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг халаануудай хүдэлмэришэд харгыда адхаха 700—800 тонно жэжэ шулуу малтажа абаад, даабаряа холо үлүүлэн дүүргээ.

Бригадир И. Г. Рыжнёвой хүтэлбэрилдэг бригадынхид 185 тонно цемент мэшээглэжэ, ашажа ябуулба. Эндэ бэрхэ хүдэлмэришэд М. Кисутина, А. Симонова гэгшэд онсо шалгараа. Эрьелдэдэг пеэшэнэй машинистнүүд Г. М. Миловидов, П. В. Брылдин гэгшэд халаанайнгаа даабари 150 процент дүүргээ.

Заводнай энэ үдэр бүхыдөө даабариһаа гадуур 100 тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргаа. Мүн урда тээнь алмаһан электрын элшэ хүсөөр энэ үдэр заводойнгоо бүхы оньһон машинануудые хүдэлгөө. Алмалта хэһэн түлишөөрөө түсэбһөө гадуур 50 тонно клинкер (цементын зүйл) үйлэдбэрилһэн байна.

А. АНАНЬЕВ,
Тимлюйн цементын заводой парткомой секретарь.

ЭЛЕКТРОМАШИНА ЗАВОД

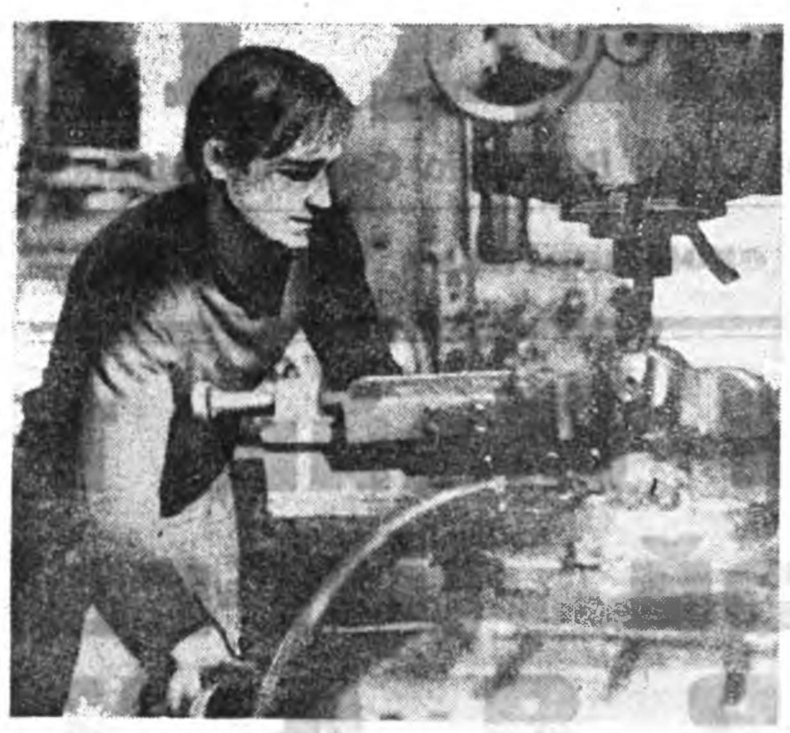

Комсомолец Виктор Пенкин фрезеровщик мэргэжэлтэй юм. Эрхимээр ажаллажа, халаанайнгаа даабари үдэр бүри шахуу 125—130 процент дүүргэнэ. Тэрэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. «Электромашина» заводой хүдэлмэришэдэй субботнигой үдэр ажаллажа, 71,4 мянган түхэригэй продукци табан жэлэй жасада оруулһан хэрэгтэ Викторэй оруулһан хубита бии. Виктор Пенкин субботнигто хэдэг лэ ажалдаа хүдэлөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Пенкин ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МЯХА-КОНСЕРВЫН КОМБИНАТ

Ажалай юрын үдэрэйхидэл адляар хүдэлмэришэд һубарилдан ерэжэ, станок, конвейернүүдэй дэргэдэ зогсоно. Барандаа хүхюу энеэдэтэй, бэе бэеэ ажалай һайндэрөөр амаршална. Хүнэй харахаар газарта үлгэгдэһэн плакат, лозунг коммунис субботнигой үдэр бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахыень хүдэлмэришэдые уряална.

Колбаса хэхэ мяха бэлдэдэг Михаил Гулькинай бригада үглөөнэй 7 часта ажалдаа гаража, субботник эхилээ. Тэдэнэр үглөөнэй 8 час болотор машинно-прессэй отделениин хүдэлмэришэдтэ хэрэгтэй зэргын мяха хэршэжэ үгөө. Энэ отделениинхид ажалаа һаатангүй захалжа, хэдэн минутын үнгэрөөд байхада продукци гаргажа байба.

Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд нэгэ хүн мэтэ коммунис субботнигто гараа. Түрүүшын хахад үдэрэй даабариин 10 процентээр үлүүлэгдэн дүүргэгдэһэн тухай радиогоор соносхогдоо.

Шубуу үүсэлдэг цехэй хоёр конвейер энэ үдэр таһалгаряагүй һайнаар хүдэлжэ гараа. Субботнигой урда үдэр тодхогдоһон конвейер ашаглалгада үгтэжэ, цехэй коллектив даабаряа 15 процентээр үлүүлһэн байна.

Үдэ-хөөбэриин цехэй коллектив габшагай ажалаар субботнигые тэмдэглэбэ. Тэдэнэр энэ үдэр жэлэй таба һарын даабари уридшалан дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. Тиигэжэ цехэй коллектив июнь һарын түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилбэ.

Консервэ хэдэг, мал үүсэлдэг, субпродуктнуудай, меланжева цехэй коллективүүд субботнигые эмхитэй һайнаар үнгэргөө.

Комбинадай гол үйлэдбэриин хүдэлмэришэд хэдэг лэ ажалаа бүтээжэ, энэ үдэр 270 мянган түхэригэй элдэб продукци бүтээн гаргаһан байна. Табан жэлэй жасада хүдэлмэришэдэй 7,5 мянган түхэригэй салин хүлһэн оруулагдаа.

Гадна комбинадай зарим комсомол-залуушуул пионернүүдэй «Байкал» гэжэ лагериие болбосон түхэлтэй болгохо ажал хэһэн байна. Субботнигой дүүрэхэ багта комбинадта «Дайшалхы хуудаһан» гаргагдаа. Энэ үдэр бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһан хүдэлмэришэд тэндэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Г. ХАРЧЕНКО.

Аймагай центрэй эмхи зургаанай, предприятинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд субботнигой үдэр шэфтээ абаһан совхозуудтаа туһалха гэжэ шиидэһэн бэлэй. Хаана ямар хүдэлмэри хэхэ, хэды хүнэй гараха тухай субботнигһоо арбаад хоног урда хуу түсэблэгдэһэн, даабари үгтэһэн байгаа.

Тиигэжэ субботнигой үдэр — апрелиин 15-най үглөөнэй 8 сагһаа урдахануур хүдэлдэг газартаа суглараһан хүнүүд ошохо газар тээшээ барандаа тараба. Гансахан Хориин совхоздо 480 шахуу хүн ошоо. Тэдэнэй дунда «Сельхозтехника» нэгэдэлэй аймагай отделениин — 110, заһабари-бариил... ниин—150 хүн бии.

Энэ совхоздо туһа... шодой олонхинь һайж... бэлшээриин посхоод... ной хашаануудай наг... жа, сабшалан дээрэ... Сабшалан сэбэрлэхэ... мүн лэ нилээд олон хү... Автомашинын жоло... отделениинүүдтэ хэр... шэрэһэн байна.

Энэ мэтээр лэ комм... ник аймаг доторнай... тайгаар, эдэбхи үүс... байдалда үнгэрөө.

В. Ф...
субботнигой шта...

Мухар-Шэбэр

Субботник хүтэлхэ аймагаймнай штабай гэшүүд ажалай энэ һайндэрэй урда үдэшэлэн сугларжа, бэелүүлхэ ажалайнгаа түсэб үшөө дахин хараһан, бэлэдхэлэй ябаса тухай хэлсэһэн байна. Тиигээд апрелиин 15-най үглөөгүүр штабаймнай 9 гэшүүдэй зургааниинь тусхай машинануудаар субботнигой хүдэлмэри хүтэлхэеэ аймагайнгаа центр, колхоз ба совхозууд, предприятинууд дээгүүр гараа. Гурбан хүниинь аймагайнгаа штабта үлөө.

Үглөөнэй 8 час 30 минутада постнуудай мэдээсэһэнэй ёһоор, аймаг доторнай 10 мянга гаран хүн ажалда гараад байгаа. Хүдөөгэй ажахынуудта хүн зон һургааг бэлдэлгэдэ, барилгын модо отололгодо, сабшалан... хүдэлөө, малай... олон заһабарилагда... болон совхозуудай түб... нуудые болбосон түх... гохо талаар ехэ хүдэл... дээ. Ажахы бүхэнд... центрһээ хэдэн зуу... һон байна. Аймагай... хар-Шэбэртэ харгы... тротуарнуудые шэ... сэнүүдые сэбэрл... мүн бусадшье ехэ...

Эдэ бүгэдэһөө га... бэриин гол участо... мэреэ ургэлжэлүү...

Ажалай ёһото һ... тээр, эдэбхи үүсх... гээр субботник үнгэр...

Г. КЛОЧ...
субботник үн...
аймагай штабай...

ПРИБАЙ...

Мүнөө жэлдэ СССР-эй 50 жэлэй ой тэмдэглэгдэхэнь. Тиимэһээ бидэ апрелиин 15-най үдэрые ганса ажалай бэшэ, харин хани барисаанай һайндэр гэжэ мэдэрэн, бүхы коллективээрээ нэгэ хүн шэнгеэр субботнигто хабаадаха гэжэ шиидээбди.

Манай баазын хүдэлмэришэд гурбан халаанда ажалладаг юм. Тиимэ тула хоёр халаанай 723 хүн бүри урид — апрелиин 2-то хүдэлөөд, 9-дэхи табан жэлэй жасада хубитаяа оруулаа һэн. Тиин 904 хэһэг шпала, 339 кубометр модо хюрөөдэһэн, 501 кубометр модо бэлэдхэһэн, 4675 түхэригэй мебель бүтээһэн байна.

Хүдэлмэришэдэймнай дундаһаа мебельнэ болон модо хюрөөдэлгын цехүүд онсо шалгараһан... шээлхэдэ, Нина Мурз... бэрилдэг модо хюрөөд... халаанайнгаа нормо 1... дүүргээ.

Баазымнай хоёр ... нис субботнигто эдэб... баадажа, хамта 22 мян... гэй товарна продукци... үйлэдбэрилөө. Мүн 3-... субботнигой үдэр бай... хүдэлмэрилжэ гараа.

Предприятиингаа ... хамтадань согсолон ... мянган түхэригэй това... ци субботнигой үдэр ... лөөд, табан жэлэй жас... уялгаяа холо үлүүлэн ... байнабди.

В. ...
Сэлэнгын модо...

БАРГАЖАН

Ленинскэ субботник үнгэргэһэн аймагай штабай начальник В. Г. НАСТОБУРСКИЙ:

Аймаг дотор ленинскэ субботнигой габшагай хүдэлмэридэ ниитэ дээрээ 8300 гаран хүн эдэбхитэйгээр хабаадаба. Тэрэ тоодо промышленна предприятинуудай 4200 гаран хүдэлмэришэд хэдэг лэ ажал дээрээ хүдэлбэ. Тэдэнэр 55 мянган түхэригэй ажал хэжэ, табан жэлэй жасада 12 мянган түхэриг оруулба. Энэ үдэр модо бэлэдхэлэй промышленностиин хүдэлмэришэд 1550 кубометр модо бэлэдхэжэ шэрээ. Баргажанай адагай загаһанай комбинат 20 мянган баанха консервэ үйлэдбэрилөө.

Аймагай колхоз, со... нинскэ субботнигой үдэр... нер һү һаагаа, сабшалан... дээрээ 450 тонно ш... тараагаа.

Аймагай түбэй комс... шуул пионернүүдэй ... рилга дээрэ ажаллаба. ... гай түбэй эмхи зурга... дэлмэрилэгшэд Уланай, ... колхозуудта ошожо ... дээ, уһалууриин хаба... лаа, сабшалан дээрэ ... һан байна.

Предприятинуудай, ... хозуудай коллективүү... гой үдэр хэхэ ажалаа ... гаар бэелүүлээ.

МЕБЕЛЬНЭ КОМБ...

Буряадай мебельнэ, модо болбосоруулгын комбинадай доодо складай хүдэлмэришэд үглөөнэй 8 сагһаа урид эдэбхитэйгээр ерэжэ, ажалай вахтада жагсаба. Хүдэлмэришэдэй шарайда баяр баясхалантай тэмдэг үзэгдэнэ. Тэдэнэр агуу багша Ленинэй түрэһэн үдэртэ, Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар түүхэтэ 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Ленинскэ субботнигто иимэ баяр омогорхолтойгоор ерэхэ хүсэд эрхэтэй ха юм! Эгсэ 8 часта комбинадай парткомой секретарь Ф. Ф. Абросов коммунис субботнигой эхилһые соносхобо. Тус комбинадай доодо складай коллектив энэ үдэр 400 кубометр модо тайраха, 800 кубометр модо хахалха гэһэн уялга абанхай.

Мастер А. И. Жекураевай бригада түрүүшын халаан... эхилбэ. Алексей Ивано... хөөрэнэ: «Бүхы хүдэл... нэгэ хүн шэнгеэр бу... Халаанайнгаа түсэб ү... гэхэ гэжэ уялга абаһан... шэд олон. Жэшээлхэ... Р. Иванов түсэбэй ёһо... бометр модо тайраха ... бометр модо тайраха ...

Доодо складай олон то... техникэ хүдэлгэгдэжэ, ... та үнгэрөөд байхада це... талада бэлэн болоһо... материал сомогдоно.

Буряадай мебельнэ, ... соруулгын комбинадай ... энэ субботнигой үдэр ... 20 мянган түхэригэй про... лэдбэрилөө.

С. О...

ХЯАГТА

(Коммунис субботник үнгэргэһэн штабай гэшүүн Е. МАКСИМОВА телефоноор дамжуулба).

Гарагай долоондо манай эндэ хабар «олон зангаа» хүдэлгэжэ, саһа шуургаар шэдэлбэ. Гэбэшье аймагаймнай олонхитэ хүн зон тон эдэбхитэйгээр коммунис субботнигто хабаадалсахаяа гараа.

Аймаг доторнай бүхы дээрээ 130 коллектив субботнигто хабаадалсаба. 13400 хүн ажаллажа, 20000-аад түхэриг табан жэлэй жасада оруулагдаха болобо. Жэшээнь, гансахан ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын 800 хүн коммунис субботнигто хабаадажа, 19000 түхэри... ци бүтээн гаргаба. Т... түхэриг табан жэлэй ... лагдаха юм.

Харанхы нютагта ... һожоруулагдамал нүү... һууринай болбосон ... руулха хүдэлмэридэ ...

Тиихэдэ Погранич... хэдэн зуун хүдэлмэр... түхэриг табан жэлэй ... гон оруулба.

Хойто үдэрынь һ... рагшад коммунис суб... жэлүүлһэн байна.

БЭШ...

Совхозоймнай ажалшад бүхэсоюзна коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Субботнигой үдэр совхоздомнай 6365 һургаа отологдожо, сүм зөөгдэһэн байна. Һайжаруулагдаһан бэлшээриин 2,6 километр хашаа баригдаа, 208 гектар сабшалангай модо, шулуун сэбэрлэгдээ, тарялан дээрэ 240 тонно наг шэбхэ гаргагдаа, 57 гектар сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Энэ үдэр эрхим һайнаар хүдэлһэн хүнүүд олон. Механизаторнууд Владимир Самажапов, Владимир Калинин, Фе... бухгалтер Иван Очиров, ... Ажалай Герой Павл... пенсионернүүд Алекс... Игнат Иванов, Мит... Цыбикжап Батуев ... бүтээсэ ехэтэйгээр хүда... рэйнгөө даабариие 140-... цент дүүргэһэн байна.

Бүхэсоюзна коммун... нигой үдэр манай совхо... шад 2604 түхэриг юһэ... жэлэй жасада оруулһа...

Б. ЮМ...
Бэшүүрэй совхозой ...

Үйлэдбэреэ ашаг үрэ ехэтэй болгохын түлөө

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГЭЭР БЭЛЭДХЭХЭ АРГА

Юһэдэхи табан жэлэй туршада республикын колхоз, совхозууд мяха, һү, нооһо бүри ехээр үйлэдбэрилхэ зорилготой. 1975 оной эсэстэ ажахынуудта механ 37 процентээр, һүн—24,3, үндэгэн—37,4, нооһон 34,1 процент ехээр абтаха байна. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ республика гүрэндэ 63 мянган тонно мяха, 117,5 мянган тонно һү, 6810 тонно нооһо, 65 миллион үндэгэ худалдаха хараатай юм.

Ниитын адууһа малай үүлтэр һайжаруулжа, продуктнуудыень элбэг дэлбэгээр гүрэндэ худалдаха арга боломжые хүсэд хэрэглэхэ гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй уялга мүн. Тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ, мал ажалаа промышленна үндэһэ һуурида оруулха шухала хүдэлмэриие шиидхэжэ шадабал, мяха, һү, нооһо бүри ехээр абаха арга бии.

Үбһэ ногооной, шэмэ ехэтэй тэжээлэй болон ороохо тарянай баян ургаса хуряажа абахын тула нуга сабшалан, тарялан һайжаруулха хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар ябуулха шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта 9 мянган гектар газарта үтэг хэгдэһэн, 53 мянган гектарай сабшалан һайжаруулагдаһан, 2.000 гектар талмайн болдог сабшагдаһан, 4.900 гектар газарай хүбхэнтэһэн хүрьһые сооло хо хүдэлмэри хэгдээ. Энэ хугасаада ажахынуудай нуга сабшалан дээрэ 320 мянган тонно наг шэбхэ, 10 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдажа тараагдаһан байна. Хэдэн жэлэй туршада колхоз болон совхозуудта куузику таригдадаг болонхой. Жэл ерэхэ бүри энэ шэмэ ехэтэй ургамал үргэнөөр таригдана. Сэлэнгын аймагай Дунда-Бүхэнэй суута луговод Василий Александрович Герасимовай дүй дүршэл һэргээжэ, үбһэ ногооной үндэр ургаса хурладаг аргыень ажахы бүхэндэ шудалха хүдэлмэри эхилээ.

Сабшалан, тарялан дээрэһээ үбһэ ногооной, тэжээлэй бусад ургамалнуудай бирагүй ургасын хуряагдадаг дээрэһээ мал ажалһаа продуктнууд бага абтана. Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын ажахынууд үнеэн бүриһөө минил 1701 килограмм һү һаажа абаһан. Зүгөөр түрүү ажахынуудта энэнь жэшээлэшэгүй ехэ. «Байкал» ажахыда үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4.444 килограмм һүн һаагдаһан. Тус ажахын суута һаалишан А. С. Пузыревич үнеэн бүриһөө 5.478 килограмм һү һаажа, республика доторoo эрхимлээ. Сэлэнгын совхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвашкина үнеэн бүриһөө 5.279 килограмм һү һааба. Кабанскын совхозой Бага-Колесовско һүнэй гүүрын коллектив үнеэн бүриһөө 3.282 килограмм һү һааһан байна. Эдэ тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ ажахынуудта үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдэдэг болоһон байха юм. Шахамалнуудаа һайнаар эдеэлүүлжэ, гүрэндөө тарган мяха тушааһан ажахынуудые эндэ дурдамаар. Нёдондо жэлдэ Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой үхэршэд габшагай бэрхээр ажаллажа гараһан. Тус ажахы гүрэндэ ябуулагдаһан шахамал бүхэнэй шэгнүүр 350 килограммда хүргэһэнэйнгөө түлөө 598 түхэриг, 4 центнерээр тушаагдаһан үхэрэй тус бүриһөө 846 түхэриг абаһан. Захааминай аймагай ажахынууд гүрэндэ тарган мал олоор ябуулжа, 146 мянган түхэриг нэмэри олзо олоһон байна.

Тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болохын тула ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд тарялан, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ анхаралаа табиха ушартай. Һайн шанартай үбһэ, шэмэтэ тэжээл адууһа малдаа бэлэдхэжэ абабал, мяха, һү, нооһо ехээр худалдаха аргатай болохо бшуу.

Республикымнай хүдөө ажахын гол һалбари мал ажал. Тиимэһээ һүрэг олон малдаа шанарайнгаашье талаар һайн тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абаха шухала. Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые Эхэ орондоо ехээр тушаахын тула республикын ажахынуудта 450—500 мянган тонно ороохо тарян хэрэгтэй болоно. Эды ехэ таряа адууһа малдаа ургуулжа абахын тула республика дотор гектар бүриһөө дунда зэргээр 13—14 центнер ороoһон хуряагдаха зэргэтэй. Газараа һайнаар элдүүрилһэн ажахынууд ороoһоной һайн ургаса хуряажа абана. Жэшээнь, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой таряашад жэлһээ жэлдэ тарянай тогтууритай ургаса суглуулжа абадаг. Тус ажахын таряашад севооборот зүбөөр хэрэглэжэ, газар таряалангаа һайнаар элдүүрилжэ, тарилгаяа һайн үрэһөөр хаһа сагтань хэдэг тула гектар бүриһөө 19 центнер таряа хуряажа абаа бшуу. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус аймагай ажахынуудта гектарай 13,6 центнер ороoһон суглуулагдаһан байна. Хэрбээ гээгдэнги ажахынуудай дунда зэргынхидтэй адли ургаса абажа шадаа һаань, республика дотор 70—80 мянган тонно ехэ тарян хуряагдаха һэн. Тиимэһээ ажахы бүхэнэй мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд газараа һайжаруулха хэрэгтэ һаналаа табиха болоно. Тарялан дээрээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэриие гуримшуулха саг ерээ. Тарилгаяа һайн шанартай үрэһөөр түргэн болзорто хэбэл, баян ургаса хүлеэжэ болохо байһаниинь мэдээжэ.

Хамтын һүрэг малда шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала. Түсэбтэ табан жэлэй туршада республика дотор гектар бүриһөө 200 центнер кукурузын набшa намаа, 400 центнер куузику хуряагдаха юм. Хараалһан эдэ зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула тэжээлэй ургамалнуудые тариха талмай үргэдхэхэһөө гадна, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр гаргаха байна. Тэжээлэй ургамалнуудые уһалагдадаг газарта тариха, тэрэниие һайнаар харууһалха хүдэлмэридэ анхарал табиха зэргэтэй. Зарим ажахынуудта энэ хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулжа, эдэ ургамалнуудай баян ургаса хуряажа абана. Баргажанай совхозой Чирковагай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд гектарай дунда зэргэ 400 центнер куузику ургуулжа шадаа. Түнхэнэй суута кукурузашан В. Машкинов жэлһээ жэлдэ гектар бүриһөө 400 гаран центнер набшa намаа хуряажа абадаг.

Газарай хүрьһэ һайжаруулха хүдэлмэридэ гол анхарал табигдахаар. 1972 ондо республикын колхоз, совхозуудта 80 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэхэ байна. Энээниие зүбөөр хэрэглэхэ тушаа ажахын мэргэжэлтэд оролдохо уялгатай. Намарай паарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада, хабарайхиһаа тарянай ургасын нэмэлтэ 1,5—2 дахин ехэ байдаг гэжэ Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин шэнжэлэгшэд элирүүлһэн байна.

Тэжээлэй ургамалые зүбөөр шэлэжэ, нютагай байдалда зохилдуулха шухала. Тэжээлэй ургамалай шанарые шэнжэлхэдээ, гектар бүриһөө хэды шэнээн тэжээлэй единицэ болон протеин абтанаб, хүнэй ажалта үдэртэ тэдэнь хэды хүртэнэб гэжэ мэдэхэдэ һайн. Тиихэдэ ешмээн, обёос малда эдюулэгдэхээр тарихада ашаг үрэтэй гэжэ элиршэлэгдэһэн байна. Тиигэбэшье республикын олонхи ажахынууд эдэнниие тон бага тарина гэжэ тэмдэглэмээр. Обёосой сагаан һолоомон муугаар абтаһан үбһэнһөө үлүү гэжэ малшан бүхэн мэдэдэг. Обёосые ороoһондо тарихаһаа гадна, силостэ, зелёнкодо тарижа болоно. Мүн энээниие ондоо ургамалтай холижо тарихада таарамжатай.

Хамтын малай тэжээлдэ ешмээнэй ородоггүйнь гайхамаар. Ешмээнэй ороoһон крахмал, белогоор баян байхаһаа гадна, лизин, триптофан гэхэ мэтын аминокислотануудаар элбэг. Энээниие майн һүүлээр тарижа, августын хуушаар хуряажа болоно. Тарилгаяа агротехническэ бүхы заабариин ёһоор хэбэл, баян ургаса хуряажа болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда 70 гектарта «Неполегающий» сортын ешмээн таригдаһан. Эндэ гектарай дунда зэргээр 20 центнер ешмээн хуряагдаһан байна. Хамтын малай тэжээлдэ ешмээн, обёос ехээр тариха арга боломжые ажахын хүтэлбэрилэгшэд гүйсэд хэрэглэхэ ушартай.

Ороoһо таряа хүсэд буйлуулжа малда эдюулхэдэ һайн. Центнер ороoһоной орондо тэды шэнээн комбикормо малда, шубуунда эдюулхэдэ, һү һаали 25—30 килограмм ехэ һаагдаха, 75—90 үндэгэн олон абтаха гэжэ мал ажалай бүхэсоюзна институдай эрдэмтэд элирүүлээ. Комбикормын болон микробиологиин промышленность эрид хүгжөөхэ зорилго табигдана. Табан жэлэй эсэстэ орон доторнай 30 миллион тонно комбикормо үйлэдбэрилэгдэдэг болохо гэжэ гү, али 1,5 дахин ехэдхэгдэхэ юм.

Улаан-Үдын комбикормо үйлэдбэрилдэг завод республикынгаа ажахынуудые гүйсэд хангажа шаданагүй. Тиимэһээ колхоз, совхозуудта бага зэргэ бутаруулагдаһан ороoһо тарянай зүйл малда эдюулхэдэ, тэрэнэй ашаг шэмэнь биратай дээшэлнэгүй бшуу. Тиимэһээ холимол тэжээл үйлэдбэрилдэг заводуудые олоор барихаар саг болоо гэжэ һанагдана.

САБШАЛАН, БЭЛШЭЭРИ ҺАЙЖАРУУЛГАДА — АНХАРАЛ

Республикын колхоз, совхозуудта 1690 мянган гектар эдлүүриин газар бии юм. Тэрэ тоодо 385 мянган гектарынь нуга сабшалан болоно. Табан жэлэй туршада сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, уһалха хүдэлмэридэ 31,5 миллион түхэриг һомологдонхой. 1975 ондо ажахынуудта 100 мянган тонно сенаж дарагдаха, 40 мянган тонно ногооной гурил бэлдэгдэхэ байна. Табан жэлэй эсэстэ республикын колхоз, совхозууд 560 мянган тонно үбһэ бэлэдхэжэ абаха зорилготой. Хараалһанаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада гүрэнэй зүгһөө газар һайжаруулха хүдэлмэридэ үгтэһэн мүнгые зүбөөр хэрэглэхэ шухала.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой таряашад сабшалан һайжаруулха, уһалха, үтэгжүүлхэ хүдэлмэридэ ехэхэн анхарал табина. Тиигэжэ эндэхид нёдондо гектар бүриһөө 28.8 центнер үбһэ хуряажа абаһан. Республикын луговодуудай зуу гаран звено гектарай дунда зэргээр 15 центнерһээ дээшэ үбһэ хуряажа абана. Зарим түрүү луговодууд Б. Чагдуров (Хяагтын аймаг), С. Таракановский (Зэдын аймаг) гэгшэд даажа абаһан сабшалан дээрэһээ гектарай 44,5—38,5 центнер үбһэ хуряана.

Хэжэнгын аймагай Худанай совхоздо дүй дүршэлтэй агроном-мелиоратор Б. Санжимитыпов сабшалан һайжаруулха отрядые хүтэлбэрилнэ. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тус отрядай гэшүүд 1560 гектарай сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулһан, 1300 гектарта олон жэлэй ногоо тариһан. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ коллектив 295 гектар сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулһан, 870 гектар нугада минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа. Эдэ бүхы ажалые һайнаар хэһэнэй ашаар тэдэнэр добо газарһаа гектарай дунда зэргээр 12 центнер, уһалагдадаг сабшалан дээрэһээ 15 центнер үбһэ абаба.

Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри ажахынуудта яһала хэгдэбэшье, олон жэлэй ногооной үрэһэн дуталдана. Таримал ногооной үрэһэ ургуулжа абадаг тусхай ажахынуудые байгуулха, колхоз, совхозуудта үрэһэ ургуулха тусхай участогуудые эмхидхэхэ шухала.

Зунай үедэ үхэр малаа шэмэтэй ногоондо бэлшээжэ, үнэгүй һү абаха арга боломжые гүйсэд хэрэглэхэ шухала. Ажахы бүхэндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхэ хэрэгтэй. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда 1968 ондо иимэ бэлшээри түхеэрһэн байна. Урдань эндэхи гектар бүриһөө абтаһан үбһэн 900—1000 тэжээлэй единицэдэ хүрэдэг байһан һаа, харин мүнөө һайжаруулагдаһан бэлшээриин гектар бүхэнэй ургаса 3500—4000 тэжээлэй единицэдэ хүрэнэ. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта 5,5 мянган га талмайда һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэгдэхэ юм.

Нёдондо колхоз, совхозууд түрүүшынхеэ 18,5 мянган тонно сенаж дараһан. Сенажые «үбэлэй бэлшээри» гэжэ дэмы хэлээгүй байха. Тиимэһээ ажахы бүхэндэ сенаж даралтые үргэдхэхэ шухала. Энээнһээ гадна ажахынуудта 5 мянган тонно ногооной гурил бэлэдхэгдэһэн юм. Витамин ехэтэй энэ тэжээлые нарай мал болон шубуунда эдюулхэдэ һайн.

Мал ажалые саашадань улам хүгжөөхэ, мяха, һү, нооһо болон бусад продуктнуудые бүри ехээр абажа гүрэндэ тушаахын тулада хүдөөгэй ажалшад горитойхон хүдэлмэри бүтээхэ байна. Ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, республикын малшадай хараалһан түсэб, даабаринуудаа дүүргэхэнь лабтай.

Ц. ГАЛСАНОВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ.

АЖАЛ ХЭРЭГЭЭ—ЭРДЭМ УХААНАЙ ҮНДЭҺӨӨР

Аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй партиин һургуули Мухар-Шэбэрэй аймагта дүрбэн жэл хүдэлөөд, 1970 оной апрельдэ программаяа дүүргэжэ бэлэй. Эндэ һурагшад һуралсалаа саашаһаа үргэлжэлүүлхын тула тус һургуулиин һуури дээрэ хүдөө ажахын эрдэмэй шудалалгын арадай университет байгуулагдаһан юм.

Мартын һүүл багта Мухар-Шэбэртэ энэ университедэй научно-экономическа конференци үнгэрбэ. Колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын специалистнууд, фермэ, гүүртэнүүдэй даагшад, комплекс, трактор-тариян ажалай бригаданууд бригадирнууд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, партийна, советскэ, комсомольско, профсоюзай эмхи зургаануудай, үйлэдбэриин управлениин инженерно-техническэ, экономикын албанай хүдэлмэрилэгшэд, республикын хүдөө ажахын институдай багшанар-эрдэмтэд, хүдөө ажахын министерствын гэжэлтэд конференцидэ хабаадалсаа. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлэн, аймагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ замууд» гэһэн элидхэл партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев хээ. «Колхоздо һү абалга, тэрэнэй экономико» гэһэн элидхэл «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Г. Я. Ерофеев, «колхоздо мяха абалга, тэрэнэй ашаг үрэ» гэһэн темээр «Родина» колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов, «хонин ажал — олзо ехэтэй, аша туһатай һалбари мүн» гэһэн асуудалаар «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Ц. С. Семенов, «тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ гэшэ продукци улам элбэгээр абаха арга» гэһэн темээр «Искра» колхозой главна агроном И. М. Козлов, «үйлэдбэрие комплексноор оньһожоруулха — ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үнэ хямдаруулхын гол шухала нүхэсэл» гэһэн асуудалаар аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлые эрхилэгшэ В. И. Чеканов, «ажахыда орооһо таряа абаха экономико» гэһэн темээр «Заганский» колхозой түрүүлэгшэ В. И. Петров, «овощ ехээр ургуулжа, тэрэнэй экономическа ашаг үрэ дээшэлүүлхэ гээшэ шэнэ табан жэлэй түсэбэй шухала эрилтэ мүн» гэжэ асуудалаар «Забайкалец» колхозой главна агроном И. И. Шаманов, «аймагай мал ажалай экономическа үрэ дүн һайжаруулха зорилгонууд» гэһэн темээр хүдөө ажахын управлениин начальник М. А. Спиридонов гэгшэдэй мэдээсэлнүүдые конференци дээрэ шагнагдаба.

Хүдөө ажахын институдай багша, арадай университедэй декан В. А. Михайлов, Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор К. Д. Миронов, аймагай хүдөө ажахын управлениин главна бухгалтер Б. Н. Бимбаев, арадай университедэй ректор Н. В. Барнаков, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б. Г. Цыбиков гэгшэд конференци дээрэ үгэ хэлэһэн, дурадхал һанамжануудаа оруулһан байна.

Удаань конференцидэ хабаадагшад колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, аймаг дотор экономическа алба эрид һайжаруулха зүбшэл-дурадхал баталан абаба. Энэ конференциин материалнуудые доро толилбобди.

кономикын алба лам һайжаруулха

ай хүтэлбэрилхы хүдэлмэ- дэй партийна һургуулиин дэрэ 1970—1971 оной һу- й жэлдэ энэ университет гдаһан. Һуралсалайнь гурбан жэлэй. Агрономиче- ветеринарна, экономиче- хүдөө ажахын үйлэдбэри онь- улгын — эдэ дүрбэн фа- тэнь 200-гаад хүн һурал- жэлэй һуралсал октябрь һа- лээд, апрель хүрэтэр үр- Хэшээлынь һарадаа үнгэргэгдэдэг. Рес- хүдөө ажахын ин- эрдэмтэ-багшанар заа- һуралсалда колхоз, сов- промышленна пред- тудай, эмхи зургаануудай рилэгшэд, хүдөө ажахын лтэд, инженерно-техничес- номикын албанай, партийна, комсомолой, профсоюзай зргаануудай, үйлэдбэриин иин хүдэлмэрилэгшэд ха- дадаг. Факультет бүхэн тусхай программатай, хүн мар нэгэн шухала асууда- курсовой хүдэлмэри бэшэдэг, факультедтэ зүбшэн хэлсэг-

алсалай жэлэй эсэстэ үнгэр- научно-экономическа кон- дээрэ хэлсэгдэһэн асуу- тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэй. С-эй XXIV съездын хүдэл- үргэһэнһээ хойшо нэгэ эрбэ. Съездын шиидхэбэ- ээр зоригжоһон аймагай- алшад үнгэрһэн жэлдэ үй- дөө горитой амжалта туй- рэнэй захил—түсэб үлүү- үргэдээ. Жэлэй дүн гарга- рэнхы тоо, баримтанууд гтохо бэшэ, харин съездын эрилтын ёһоор, колхоз, промышленна предприяти алай бүтээсэ дээшэлүүл- һан продукциин үнэ сэн уулха, үйлэдбэриин ашаг элүүлхэ талаар урагшаа нээн алхам хээб гэжэ алан шүүмжэлхы ёһоор үзэхэ ёһотойбди.

н үйлэдбэриин ашаг үрэ шэлүүлхэ шухала гэжэ Брежнев Профсоюзуудай XV дээрэ хэлэһэн байна. Газар хүдөө ажахын үйлэдбэриин лиг мүн. Таряанай, сабша- бэлшээриин гектар бүхэ- ртайгаар эрхилжэ, үрэ- ходол дээшэлүүлжэ бай- ооһо таряа, һү, мяха, нооһо, болон бусад зүйлнүүдые ээр абадаг болохомнай мэ-

омическа талаарнь абаад ха- бидэ съездын эрилтэдэ ха- ар ажаллажа биранагүй-бди. Гектар бүридэ гаргашын зэргээр ургасань мүртэйгөөр дээшэлнэгүй. Жэшээ болгон хэдэн баримтануудые дурдая. 1965 онһоо 1971 он хүрэтэр таряалангай гектар бүриин гаргаша совхозуудта 29 түхэриг 10 мүнгөөр гэхэ гү, али 63 процентээр дээшэлхэдэнь, харин га бүриин ургаса энэ үе соо 4 центнерээр гэхэ гү, али 44 процентээр дээшэлээ. Харин колхозуудта гаргашын 31 түхэриг 50 мүнгөөр гэхэ гү, али 64,8 процентээр дээшэлхэдэнь, га бүриин ургаса 5,6 центнерээр гэхэ гү, али 50 процентээр дээшэлээ. Иимэ болохолоороо, аймаг дотор ороohо таряа үйлэдбэрилгын гаргаша ургасын дээшэлһэн хэмжээнһээ булюу байна. Энээнһээ уламжалан, 1965 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ колхозуудта центнер ороohоной өөрынь үнэ 27 мүнгөөр, совхозуудта 71 мүнгөөр дээшэлээ. Олонхи ажахынуудта, бригада болон отделенинүүдтэ агротехникын заабари хазагайруулагдаһанһаа энэ үндэһэтэй. Мүн баһа зарим ажахынуудай га бүриһөө баян ургаса хуряажа байхадань, хүршэнэрынь адлил эрхэ байдалтай байбашье, ургаса багаар хуряана. Тиихэдэ нэгэ ажахы дотор бригада, отделенинүүдтэ үрэ дүнгынь ташха ондоо байха юм. Жэшээнь, «Родина» колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ га бүриһөө 19 центнер ороohо хуряагаа. Колхозой тракторна бригадануудай үрэ дүн харахада, хоорондоо ехэ алгасаатай байна. Н. М. Полянскиин бригадынхидай га бүриһөө 20,9 центнер ороohо абажа байхадань, адли газартай, нэгэл эрхэ байдалтай Н. Зариповай бригадынхид 17,9 центнер ургаса абаа.

Тон эрхим шанартай үрэһэнһөө үндэр баян ургаса абтаха байһаниинь бултанда мэдээжэ. Теэд олохон ажахынууд тарилгын шанарта хүсэд хүргэгдөөгүй үрэһөөр тарилга хэдэг зандаа. Аймагай ажахынуудта табан жэлэй туршада нэгэдэхи, хоёрдохи классай үрэһөөр тарилга хэлгэ 68 процентһээ дээшэ гараагүй. Һайн шанартай үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэхэдэ, ургасань хэды шэнээнээр дээшэлнэб гээд хоёр колхозуудай үрэ дүн шэнжэлээд үзэе. «Искра» колхоз жэл бүри ороohото ургамалай үндэр баян ургаса хуряадагаараа бултанда мэдээжэ. Харин тиихэдэнь «Знамя Ленина» колхозойхид га бүриһөө тиимэшье ехэ ургаса абадаггүй. Хонхолынхид 1970 ондо бүхы үрэһэнэйнгөө 73,9 процентыень 1-дэхи, 2-дохи класста хүргөөд, гектар бүриһөө 17,8 центнер, үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнээ 94,6 процентдэ хүргөөд, га бүриһөө 18 центнер ороohо хуряагаа. Харин Хушуун-Үзүүрэйхид 1970 ондо бүхы үрэһэнэйнгөө 10,3 процентыень 1-дэхи, 2-дохи класста хүргэжэ, га бүриһөө 11,1 центнер, үнгэрэгшэ жэлдэ үрэһээ 29,4 процентдэ хүргөөд, гектар бүриһөө 14,8 центнер таряа хуряагаа. Үрэһэ хүрэнгөө тарилгын шанарта хүргэһэн, эрхим һайн үрэһөөр тарилга хэдэг ажахыда гектар бүриһөө үндэр баян ургаса хуряагдана гэжэ дээрэ дурсагдаһан баримтанууд элеэр харуулна бшуу.

Хабарай тарилга газаа оробо. Гэтэр Суулгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд үрэһэ хүрэнгөө тарилгын шанарта хүргөөдүй байһаар. Мүнөө тус ажахыда 1-дэхи, 2-дохи классай нэгэшье центнер ороohон үгы. Хүрэнгын ороohоной 31,8 процентнь лэ тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Харин хонхолынхид тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы үрэһэнэйнгөө 95,5 процентыень 1-дэхи, 2-дохи класста хүргэнхэй. Үрэһэнэй шанар һайжаруулха гээшэ гектар бүриин ургаса дээшэлүүлхэ, центнер ороohоной өөрынь үнэ хямдаруулха доторой мнай нөөсэ болоно ха юм. Ушар иимэһээ ажахы бүхэндэ үрэһэнэй тусхай оньһожоруулагдаһан бригадануудые эмхидхэжэ, тэдэндэ үрэһэнэй севооборот зохёохо шухала.

Таряан, хартаабха, овощ, тэжээлэй ургамалнуудай болон мал ажалай продуктнуудай өөрынь үнэ сэн юундэ ехэ байнаб гэхэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлнэгүй, таряанай ургаса, малһаа ашаг шэмэ багаар абтана. Гадна, колхоз, совхозууд үйлэдбэридөө хэтэрмэ ехэ гаргаша хэдэг байна. Аймагай совхозуудта салин хүлһэнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаһаа һурагтүй дээшээ байна.

Аймагай таряашад, механизаторнууд болон бүхы ажалшад юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ороohото ургамалай үндэр баян ургаса ургуулха, гүрэнтээ тоосохо, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэнэ, Газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ зорилготойгоор габшагай хоёр һара соносхогдонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ поли, сабшалан, бэлшээри дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, ханааб хаалтануудаа заһабарилжа, һайрамай уһа тогтоожо абаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Байгша ондо ороohото тарилга 2500 гектараар үргэдхэгдэхэ. Хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэшье бии. Тэрэмнай тарилгын шанарта хүргэгдэжэ байна. Түгнын уһалууриин системын ашаглалтада үгтэхэдэнь, 2337 гектар таряалан уһалагдаха аргатай болоно. Жэлдээ 1310 гектар уһалжа байха Барай, Хонхолын сөөрэмүүд баригдажа байна.

Мал ажал эрхилэлгын асуудал тушаа тобшохоноор тогтобол, колхоз, совхоз бүхэндэ һү, үхэрэй мяха абалга гарзатай. Һүүлэй үедэ гахайн мяхан баһал гарзатай болоо. Тиихэдэ хонин ажал, галуу үсхэбэрилгэ ашаг үрэтэй һалбаринууд болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалһаа ородог олзо доход аймаг дотор 777,4 мянган түхэригһөө 1.292 мянган түхэригтэ хүрөө, ашаг үрэ үгэлгэнь 66,3 процент болоо. Шубуунһаа ороһон олзо оршо 22,6 мянган түхэригһөө 480,2 мянган түхэригтэ хүрэжэ, ашаг үрэнь 48 процентдэ хүрөө.

Һүүлшын таба-зургаан жэлэй туршада центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн колхозуудта—6,20 түхэригөөр, совхозуудта 5,23 түхэригөөр дээшэлээ.

Протеинээр баян үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхээгүй һаа, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Табан жэлэй эсэстэ гектар бүриһөө бүхы дээрээ 16,3 центнер ороohон, 220 центнер кукурузын набша намаа, 26,3 центнер олон жэлэй ногоон. 20,2 центнер ногоо һолоомон, 18 центнер үбһэн, 500—600 центнер куузику абтахаар хараалагданхай.

Тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула аймаг дотор горитой хүдэлмэри ябуулагдана. 3745 гектарай ой модон сэбэрлэгдэжэ ашаглагдаа. 3879 гектарай намаг хатаагдажа, ашаглагдаа, горитой газарта культур-техническэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын хубаарилга шэнээр тааруулагданхай. Тиихэдээ олон жэлэй ногооной, корнеплодуудай тарилга үргэдхэгдөө. Мүнөө жэлдэ 5035 гектарта олон жэлэй ногоон, 705 гектарта куузику ургуулагдаха. Энээнэй ашаар гансахан мүнөө жэлдэ ниитын малда 79 мянган центнер тэжээлэй единицын зэргэ тэжээл нэмэжэ абтаха ушартай.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта нарин тоо бүридэл, кадрнууд, хүтэлбэрилэгшэд болон бүхы ажалшадай экономическа һуралсал, зүб тоо-соо, шанга хиналта, хаа хаанагүй алмалта, арьбалалта хээд байхадаал хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, абтаһан продуктнуудай өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, гаргаша багатайгаар ехэ продукци абадаг болохобди. Экономикын орёо асуудалнуудые зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэмнай эрдэмэй университет, научно-экономическа конференци дээрэ абтаһан зүбшэл-дурадхал горитой нүлөө үзүүлхэ байһаниинь элитэ.

Р. ЖАМСАРАНОВ,
хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлэлгын арадай университедэй эрдэмтэ-секретарь.

ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

М. А. СПИРИДОНОВ, хүдөө ажахын управлениин начальник:

Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг бүхы гаргашын 66,6 процентнь мал ажалда хүртэнэ. Һү, үхэрэй мяха абалга аймагай ажахынуудта гарзатай байһаар. Центнер һү абалгада 25 түхэриг гаргашалагдана. Тэрэнэйнь 17 түхэриг салин хүлһэн үбһэ тэжээлдэ гарана. Корнеплод, үбһэ бэлэдхэлгэдэ тон ехэ мүнгэн гаргагдана. Жэшээнь, 1971 ондо центнер куузику ургуулгада 14 түхэриг 40 мүнгэн, үбһэндэ—11 түхэриг 70 мүнгэн гаргашалагдаа.

Мал ажалдахи хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулга удаанаар ябуулагдана. Гүрэндэ туранхай, бага шэгнүүртэй мал тушаагдаһан. Нёдондо бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаһан бүхы хонидой 45 процентнь туранхай байгаа. Һүрэг соо эхэ малай тоо үсөөн, үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулагданагүй. «Авангард» совхозой Алташын дагай фермэдэ долоон жэлэй туршада үүлтэртэ үнеэд харууһалагдана. Гэбэшье ажахын бүхы үнеэд мүнөө хүрэтэр үүлтэртэ болоодүй байһаар.

Эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө тэмсэнэгүй, зооветеринарна хүдэлмэришэд бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар шалгажа, тэрэнэй үндэһөөр тэжээлэй рацион табиха талаар научна хүдэлмэри мүртэйгөөр хэнэгүй. Үйлэдбэриин түсэб фермэ, гүүртэнүүдтэ саг соогоо хүргэгдэнэгүй, үрэ дүнгынь ходо шэнжэлэгдэжэ, дутагдалнуудынь усадхагданагүй. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, мал ажалһаа абтадаг продуктнуудай өөрынь үнэ дээгүүр байна, ашаг үрэ үгэлгэнь мүртэйгөөр урганагүй.

Мал ажалдахи үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тулада юу хэлтэйб гэхэдэ, гектар бүриин ургаса дээшэлүүлхэ, мал ажалдахи хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, ажалай түлбэриин гурим хаа хаанагүй нарижуулха шухала. Тиихэдэ оронойм най түрүү ажахынуудта оньһон техникэ, кадрнуудаар хүсэд хангагдаһан, наряд бэшүүлэнгүйгөөр ажалайнгаа түлбэри абадаг гуримтай звеньевой систэмэ байгуулагданхай. Түрүү энэ аргые өөһэдтөө хэрэглэхээр болоо гэжэ һананаб.

Ц. С. СЕМЕНОВ, «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ:

Аймаг доторнай хонин ажал, шубуу үсхэбэрилгэ ашаг ехэтэй һалбари болонхой гээд элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Манай колхоз хони үсхэбэрилдэг шэглэлтэй ажахы. Артелиин правлени, партиина организаци энэ һалбари хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулдаг. Колхозой кассада жэл соо ороһон олзо орошын ехэнхи хубинь хонин ажалһаа ородог. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалһаа абтаһан сэбэр олзо 34 процентээр дээшэлээ. Хэрбээ 1965 ондо энэ һалбариин ашаг үрэ үгэлгэ 23 процент байбал, тэрэнь юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 31 процентдэ хүрөө.

«Хонин ажалһаа продукци саашадаа бүри ехээр абаха, шанарыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һаяхан абаһан тогтоол дотор «...Баруун болон Зүүн Сибириин колхоз, совхозууд хонин ажалай продукци худалдажа, олзо доход ехээр абадагшье һаа, энэ һалбариие хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй соонь һомолногүй, тиимэһээ хонидынь байраар хүсэд хангагданагүй, уһаар хангалга болон бусад ажал ехэтэй хүдэлмэринь һулаар оньһожоруулагдана, бэлшээри һайжаруулха, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хүсэдөөр ябуулагданагүй. Эдэ бүгэдэһөө боложо, тус һалбариинь хүгжэлтэ сагай уларилһаа ехээр дулдыдадаг, сагай уларил муутай жэлнүүдтэ хонин ажалай продукци абалгань бүри уруугаа орошодог байна» гээд сэхэ заагдана. Энэнь бидэндэ сэхэ хамаатай. Юуб гэхэдэ, бороо хурагүй, ган гасуур жэлэй болоходо ондоо тээһээ тэжээл бэдэржэ зободог байһамнай бултанда мэдээжэ. Гэтэр ондоо тээшээ ошонгүй, байра дээрээ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжо бидэндэ бии. Ушарынь хадаа Түгнын гол соо Дээдэ-Һутайһаа эхилээд, Барай адаг хүрэтэр 17.000 гектар газар хэн дэшье бодотоор ашаглагдангүй, миин хэбтэдэг. Тэрэниие һайжаруулха, тэндэһээ үбһэ тэжээл абаха тухай түсэб хэгдэнэгүй, эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулагданагүй. Энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэ аймагтамнай хүдэлмэрилжэ байдаг хүдөө ажахын эрдэмэй университет, тэрэнэй научно-экономическа конференци горитой туһаламжа үзүүлхэ бээзэ гэжэ һанагдана.

К. Л. БЕЛОУСОВ, «Родина» колхозой түрүүлэгшэ:

Аймаг доторнай «Эрдэм», «Авангард» совхозууд, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Родина», «Заганский» колхозуудта гахай үсхэбэрилэгдэдэг. Гүрэндэ гахайн мяха худалдалга аймаг доторнай һүүлэй үедэ гарзатай боложо байна гээд элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Аймагай ехэ ехэ суглаа хуралнууд дээрэ гахай үсхэбэрилгэ гарзатай гээд зариман хэлэдэг болонхой. Би энэ баримтые дэмжэхэгүй байнаб. Түргэн томо болосотой, үдэсэтэй гахайнуудые олоор үсхэбэрилөөд, һайнаар харууһалаад, эдеэлүүлээд байбал, хямда сэнтэй тарган мяхан түргэнөөр абтаха байһаниие өөһэдынгөө колхозой жэшээ дээрэ һээ конференцидэ хабаадагшадта хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Һүүлэй табан жэлэй туршада—1966 онһоо 1971 он хүрэтэр гүрэндэ мяха худалдажа, колхоздоо оруулһан олзо доходой ургалта харахада, үхэрэй мяхан — 1,8 дахин, хониной — 3.1 дахин, гахайн — 10,1 дахин дээшэлһэн байха юм. Эдэ тоонуудта ямаршье тайлбарилга хэрэггүй. Гахай олоор үсхэбэрилхэдэ бариишагүй гэдэг зарима шуулай тобшолол үндэһэ баримтагүй гэжэ хэлэлтэй.

Хэдэхэн жэлэй урда тээ гахайн фермэ манда гарзатай байһан юм. Иимэ байдалһаа гарахын тула колхозой правлени, партийна организаци хэдэн шухала хэмжээнүүдые хараалаад, тэрэнээ бодотоор бэелүүлжэ эхилээ һэн. Нэн түрүүн, фермээ ажахын тоосоондо оруулаад, гахайнуудаа цеховой аргаар харууһалдаг, ажалайнь түлбэриие цех бүхэндэ тааруулан зохёогообди. Гахайшад, цех бүхэнэй хоорондо мүрысөөн үрэ ехэтэйгээр дэлгэрэнхэй, түрүүшүүлые урмашуулгада, гахайшадай һайнаар ажаллаха, амарха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Тэндэнь культбаза баригданхай, шэнэ газетэ, журнал, нүүдэл библиотекэ саг үргэлжэ ерэжэ байдаг.

Эндэ зураглаһан зүйлнүүд, абаһан уялганууд гоёор шэмэглэгдэнхэй, мүрысөөнэй дүн ходо гаргагдажа байдаг. Фермымнай түрүү гахайшадай нэгэн Е. В. Таланкина гурбан жэл удаагаар аймагай чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэ зүүжэ ябана. Тэрэ һарадаа дунда зэргээр 180 түхэриг салин абадаг. Бусад гахайшад тэрээнһээ дутуугүй түлбэри абадаг. Шахалганда байһан гахайнуудай амидын шэгнүүр һарадаа 300 центнерээр дээшэлдэг. Бодоод үзыт, энэмнай тус тустаа 300 килограмм шэгнүүртэй 100 сарнууд болоно бшуу! Жэлэй 12 һарада тоолоод гаргабал, тус бүридөө 3 центнер шэгнүүртэй 3.600 сарнууд гэхэ гү, али 10.800 центнер мяхан болоно. Мүнөө жэлдэ гүрэндэ 3.000 гаран центнер гахайн мяха худалдахабди. Мүнөө 500 центнерынь тушаагаад байнабди. 1968 ондо гахайн центнер мяханай өөрынь үнэ 168 түхэригтэ байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 119 түхэригтэ хүрөө.

Гахай бүхэниие 60—70 килограмм шэгнүүртэй болгоод тушаахада гарзатай, харин 110 килограммда хүргэхэдэ бариишатай гэжэ бидэнэй хэдэн жэлдэ хэһэн туршалга харуулаа. Тиимэһээ бидэ гахай бүхэнөө 110 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр худалдадагбди. Фермэдэхи хүшэр хүндэ ажал оньһожоруулха хэрэгтэй. Энэ талаар бидэндэ зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнхэй, саашадаашье хэгдэхэ.

Аймагнай ороohо таряа ехээр ургуулдаг, гүрэндэ мүн лэ тиимээр худалдадаг байна. Харин холимол тэжээл городһоо зөөнэбди. Энээндэмнай тон ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана. Ушар иимэһээ Мухар-Шэбэртээ иимэ тэжээл бэлэдхэхэ фабрика байгуулхаар саг ерээ гэжэ һананаб.

В. А. МИХАЙЛОВ, хүдөө ажахын институдай багша, университедэй декан:

Ажахы бүхэндэ хэһэн хүдэлмэриин, ажалай болон мүнгэн зөөриин гаргашын, абтаһан продукциин түрүүшын шатын тоо бүридхэлһөө эхилээд, бухгалтери хүрэтэр энэ хүдэлмэри тон муутаар хэгдэнэ. Энээнһээ уламжалан, үйлэдбэрие экономическа талаарнь гүнзэгыгөөр шэнжэлэлгэ мүртэйгөөр хэгдэнэгүй. Тоо бүридхэлэй хүдэлмэри хуушарһан гуримаар хэгдэнэ. Энээн тушаа түбэй газетэнүүдтэ һонин статьянууд толилогдожо эхилээ. Оронойм най түрүү ажахынуудта бухгалтер, экономистнуудай зургааниие нэгэдүүлхэ туршалга хэгдэжэ захалаа. Колхоз, совхозуудай бухгалтер, экономистнууд бэе бэедээ захирха эрхэгүй, хэнииньшье хэнэйнгээ мэдэлдэ ородоггүй. Харин тэдэнэр ажахын экономико хүгжөөхэ гэһэн нэгэ гол үүргэ дүүргэдэг. Ушар иимэһээ зарим ажахынуудта туршалга хэхээр түсэблэлгын-экономическа таһаг байгуулбал, таарамжатай гэжэ һананаб.

Б. Н. БИМБАЕВ, хүдөө ажахын управлениин главна бухгалтер:

Элидхэл хэгшэдые ехэл анхаралтайгаар шагнааб. Минии һанахада, продукциин шанар һайжаруулга бүгэдын анхарал хандуулха ёһотой. Юуб гэхэдэ, тушаагдаһан продуктын шанарай муу байһанһаа ажахынууд ехэхэн хохидолдо ороно. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тоһолигоороо стандартһаа доогуур һү тушааһанайнгаа түлөө 3.490 центнер һүеэ миин гээгээбди. Энэмнай бүхыдөө 43,8 мянган түхэригэй гарза болоно. Хэрбээ энэ һүнэй тушаан абтабал, аймаг һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ һэн. Тиихэдэ муухай, гашалһан гээд бусаагдаһан һү эндэ оруулбал, бүришье ехэ байха. Туранхай мал гүрэндэ тушааһанһаа ажахынууд ехэ хэмжээнэй гарзада ороно. Жэшээнь, 1971 ондо Суулгын, «Авангард», «Эрдэм» совхозууд бэлэдхэлэй пунктда туранхай мал тушааһанһаа боложо, тус тустаа 14—18 мянган түхэригэй хохидолдо ороо. Ниитын малай гарзалалгаһаа баһал ехээр урагшагүйдэнэбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ эбэртэ бодо малай гарзалалгаһаа аймагай ажахынууд 537 мянган түхэригэй гарзада ороо.

Ажахын экономико һайжаруулха хэрэгтэ тоо байсаанай албанай хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ тон ехэ. Тиимэһээ энээниие оньһожоруулха шухала. Совхозуудта журнальна аргаар тоосоон хэгдэнэ. Энэ аргые колхозуудта нэбтэрүүлхэ зэргэтэйбди. Мухар-Шэбэртэмнай машинаар тоололгын станци (МСС) бии. Гэтэр колхозуудай бухгалтернууд тоо байсаанай хүдэлмэриие өөһэдөө, урданайнгаа аргаар хэхэ дуратай байдаг. Юуб гэхэдэ, бүхы хүдэлмэрээ МСС-тэ үгэхэдөө өөһэдөө ажалгүй болошохобди гэжэ байна. Тоосооной хүдэлмэриие оньһожоруулбал, конторын хүдэлмэриһөө олохон хүнүүд сүлөөлэгдэжэ, үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг болохо һэн.

К. Д. МИРОНОВ, хүдөө ажахын институдай ректор:

Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудай өөрынь үнэ доошолногүй гээд элидхэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Тэдэнэй гол шалтагаануудынь гэбэл, тэжээл бэлэдхэлгэдэ, ажалай түлбэридэ мүнгэн ехээр гаргашалагдана. Тиимэһээ илангаяа хонин ажалда тэжээл хямда сэнтэй болгохо тушаа өөрынгөө һанамжа хэлэхэмни. Жэшээнь, зелёнкоёо хуряажа, хонишодой үбэлжэдэг газарта зөөжэ асархадаа ехэ гаргаша хэнэбди. Харин зелёнкоёо хуряангүй, хонидоо тэндэнь үбэлдөө бэлшээхэдэ яахаб. Зэдэдэ, Шэтын областьдо тиидэг. Хонид ургажа байһан зелёнко хара газар болотор эдидэг. Тиимэһээ ногоон һолоомые үбэлэй бэлшээри болгобол, гарза бага болохо, тэжээл гээлтэ хоролтодо орохогүй, эгээн һайн набша намаань хонидой хотодо орохо һэн.

Ажахын хонин һүрэгэй зарим тэды процентнь эрьенүүд байха зэргэтэй гэжэ һананаб. Эрье хонидһоо хямда сэнтэй ехэ нооһон, мяхан абтаха, харууһаниинышье бага. Экономическа талаараа эрьенүүд ажахыда ашаг үрэтэй. Колхоз, совхоз бүхэн эгээл һайн үүлтэрэй эрьенүүдые бариха зэргэтэй. Нооһо, мяха багаар үгэдэг эрье хонидые олоор бариһанай хэрэггүй, бариишагүй.

Н. В. БАРНАКОВ, хүдөө ажахын институдай багша, университедэй ректор:

Аймагай колхоз, совхозууд баян болонхой, экономиконь хүгжэнги. Эрдэм ухаанай туйлалта, түрүү онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, туршалгада мүнгэ зөөри гаргашалха дүүрэн арга боломжо бии. Жэл соо оруулһан сэбэр олзо оршоһоо 2—3 процентыень энэ хэрэгтэ һомолдог болохо гэһэн дурадхал колхозуудта оруулнаб. Энээндэ гаргашалһан мүнгэн зөөритнай харюугаа хэдэн дахин эбхэжэ бусааха байха. Ерэхэ жэлдэ иимэрхүү конференци университедэй фекультет бүхэндэ үнгэргэбэл, һайн байгаа гэжэ һананаб.

* * *

Конференцидэ хабаадагшадай зүгһөө шанга шүүмжэлэл хэгдээ, үнэтэ олон дурадхал, һанамжанууд оруулагдаа. Тиимэһээ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн научно-экономическа конференци колхоз, совхозуудай үйлэрдбэреэ бүри һайжаруулха, ашаг үрые дээшэлүүлхэ, абтаһан продукциин үнэ сэн хямдаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ горитой туһаламжа үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Социалис оронуудаар

МНР-эй ПРЕДПРИЯТИНУУДТА МҮРЫСӨӨН УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

УЛААН-БААТАР. ТАСС-ай рр. Ч. Намжилов нигэжэ дамжуулба: Шэнэ табан жэлэй хохи жэлэй даабаринуудые орһоонь урид дүүргэхын э социалис мүрысөөн ахаМонгол ороной предприянууд, барилганууд дээрэ үргэ дэлгэрэнхэй. Улаан-Баатпромбыткомбинадай сэмбын икын түрүү хүдэлмэрилэгБ. Гунжиламай үүсхэлые жэн, 35 шахуу хүдэлмэри, инженернүүд болон технидээшэлүүлэгдэһэн уялга а. МНР-эй Социалис Ажалай рой А. Орногбаемай толгойлалайха шахтын гурбадахи стогай шахтернуудай үүсхэ үйлэдбэриин 200 гаран коллтивүүд дэмжээ. Оньһон түвэлгэнүүдээ ухаансараар глаһанай, шахтын ажалай хэл һайжаруулһанай үндэр «хара алта» абалгын хэмхэдэ дахин нэмэбэ.

Түсэблэлгын, экономическа уулгын шэнэ гурим үргэнэбтэрүүлэгдэнэ. Эрдэм ба икын, ухаалан зохёолгын, ан наринжуулгын бюронууд предприятинуудта байданхай. Гансахан энэ түсэбһөө гадуур 37 миллүлүүтэй түхэригэй продукбүтээгдэн гаргагдаха юм. барилга хараалагдаһан болоо урид ашаглалгада үгтэхэ. бэрилэгдэдэг продукциин нилээд һайжарха.

МНР-эй промышленностиие хубаарилан хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала хубилалтанууд боложо байна. Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай туһаламжаар томохон промышленна шэнэ түбүүд: ороной хойто зүгтэ—Дархан, Сүхэ-Баатар, баруун тээнь—Үлгы, зүүн тээнь—Чойбалсан тогтоогдожо байнхай. Мүнөө МНР-эй промышленность ороной бүхы продукциин гурбанай нэгэ хубиһаа ехые үйлэдбэрилнэ.

Арадай бүхы ажахын үйлэдбэриинь гол фонднуудай дүрбэнэй нэгэ хубиһаа ехэнь промышленностиин хубида хүрэтэнэ.

ПРАГЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛ

ПРАГА. ТАСС-ай корр. М. Абелев нигэжэ дамжуулба: Апрель ниислэлые болбосон түхэлтэй болгохо һара гэжэ заншалай ёһоор соносхогдоо. Прагынхид нарата дулаан үдэрнүүдтэ сүлөөтэй сагтаа үйлсэ, талмайда модо һуулгана, парк, сэсэрлигүүдые эмхидхэнэ, барилгашадта туһа хүргэнэ. «Прагынхид городоо гоё һайхан болгохо ёһотой» гэһэн хүдэлөөндэ, хабаадаһан ниислэлэй улад зон үнгэрөөшэ жэлдэ һайн дураараа 14 миллион үлүүтэй часай турша соо ажаллаа. Тэдэнэй түлөөһэгүйгөөр бүтээһэн ажал 214882 мянган кроноор сэгнэгдээ һэн.

КПЧ-гэй XIV сьездын директивэнүүдэй үндэһөөр Прагые хүгжөөхэ үргэн программа хараалагдаад, эндэхи ажалшад ниислэлээ болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана, хубитаяа горитойгоор оруулна. Шэнэ табан жэлэй туршада «Чехэй городуудай эхэ» бүри һайхан болохо юм. Үнгэрһэн табан жэлнүүдэйхиһээ 10 мянгаар олон гэхэ гү, али 40 мянган байра, шэнэ һургуулинууд, хүүгэдэй саад болон яслинууд, коммунальна хангалгын предприятинууд, магазинууд, кинотеатрнууд баригдаха.

КВАРТАЛЬНА ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛБЭ

СОФИ. (ТАСС). Болгариин индустриин мантан томо үйлэдбэри—металлургическа комбинадай доменщигууд ажалайнгаа амжалтанууд тухай элидхэбэ. 122 мянган тонно шэрэм шудхажа, энэ жэлэй нэгэдэхи кварталай даабариие горитойгоор үлүүлэн дүүргэө. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 18 мянган тонноор ехэ болохо.

ЕВРОПО СООГОО НАЙМАДАХИ

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшо эм буйлуулан гаргалгаар энэ жэлдэ Европо соогоо наймадахи һуури эзэлээ. Польшын эмэй промышленностиин продукциин дүшэн процент шахуунь экспортдо зорюулагдана. Польшын эмүүдэй экспорт арбан жэлэй туршада таба дахин ехэ болоо.

Польшо мүнөө эмүүдээ зуу гаран оронуудта худалдана. Польшын эмүүдые Советскэ Союз, Болгари, Югослави, Бельги ба Дани эгээл ехээр худалдан абадаг юм.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Кленчи-под-Черховдохи керамическа зүйлнүүдэй заводто ехэнхи эхэнэрнүүд ажалладаг юм. Тэдэнэрэй гараар бүтээгдэһэн гоё һайхан ваза, сервиз, ханын гоеолтонуудые ганса орон дотор бэшэ, мүн хилын саанашье ехэ дуратайгаар худалдан абадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: предприятиин цех соо. Наада таладань — урав ураша Барбора Хайдова. ЧТК-ТАСС-ай фото.

135 жэлэй үнгэрһэн хойно

ПУШКИНАЙ БЭШЭГҮҮД ОЛДОБО

Юһэн бэшэг, нэгэ зохёол — бултадаа Пушкинай гараар бэшэгдэһэн 37 хуудаһан агуу поэдэй зохёол бүтээл шэнжэлэгшэдые һонирхуулна. Энэ шухаг хуудаһанууд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Гүрэнэй библиотекэдэ оробо.

— Иимэ хуудаһанууд бии гээд мэдэхэ байгаабди, — гэжэ библиотекын гар бэшэгүүдэй таһагые даагша С. В. Житомирская хөөрэнэ. — А. С. Пушкинай зохёолнуудай суглуулбари соо тэдэ оруулагданхай. Зүгөөр, «энэ текстын гараар бэшэгдэһэн хуудаһануудай хаанашье байһаниинь мүнөөдөө мэдэгдэнэгүй» гэһэн тэмдэгтэйгээр лэ толилогдодог һэн.

Гараар бэшэһэн ёһото хуудаһанууд одоол олдобо гээшэ. Поэдэй яаралтайгаар бэшэһэн дүрбэн тэмдэглэлые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэнэбди: нэгэниинь лиценст-хүбүүндэ, хожомынь Бенкендорфой секретарь болоһон К. П. Миллертэ, нүгөөдэнь 1834 оной июлиин 4-дэ В. А. Жуковскидо бэшэһэн шухала бэшэгүүд, Бенкендорфдо зорюулжа бэшэгдэһэн дүрбэн тэмдэглэл. Бенкендорфдо эльгээһэн нэгэ тэмдэглэлынь 1836 оной ноябриин 21-дэ гэжэ тэмдэглэгдэһэн. «А. С. Пушкинай саарһанууд сооһоо олдоо, граф Бенкендорфдо 1837 оной февралиин 11-дэ тэмдэг үгтөө» гэжэ Миллерэй гараараа бэшэһэн тэмдэг бии.

«Буһалгаан тухай ажаглалтанууд» гэһэн нэрэтэй мэдээжэ зохёолой гараар бэшэгдэһэн 17 хуудаһан эндэ мүн лэ бии. Тэрэнэй гадар дээрэ: «А. С. П-най бэшэһэн «Пугачевой буһалгаанай түүхэ» (хэблэгдэхэ гэжэ хараалагдаагүй байгаа, харин хаанда дамжуулан үгтөө)» гэжэ Миллерэй гараар бэшэгдэһэн тэмдэглэл бии.

Эндэ нэрлэгдэһэн бүхы материалнууд 1859 онһоо хойшо, Миллерэй байһан бодото гар бэшэлгэнүүдһээ буулгагдажа, ондо ондоо сагта оло дахин хэблэгдэһэн юм. Тиимэ хадань Миллерэй архив соо энэ документнүүд ёһотооро бии, хэзээ нэгэтэ олдохо байха гэжэ найдагдадаг һэн. Энэ архив эды удаан сат соо хаана байгаа гээшэб? Пушкинай зохёолнуудые шэнжэлэгшэд тэдэнэй һурагтай ушардагшье һаа, хаана байһыень оложо ядадаг байһан.

П. И. Миллер тэрээндэ поэдэй бэшэһэн бэшэгүүдые бэшэ, харин поэдэй бэшэһэн юумэн бүхэнииe тушаалдахы сооһь наринаар суглуулжа хадагалдаг байһан юм байна. Эдэ саарһануудые «Литературна бага сагын зохёолнууд» гэһэн гаршагтай папка соо хадагалжа ябаһан байгаа. Миллерэй наһа барахада, «Пушкинай папка» тэрэнэй бүхы архивтай хамта түрэлхидтэнь дамжан ороо. 1945 ондо Миллерэй аша басаганай хани — москвичка А. П. Голубевагай гарта тэдэнь бултадаа ороһон байба. А. П. Голубева эдэ үнэтэ саарһануудые дам үгэхэ зорилгоор 1947 ондо Литературна музейдэ ерэһэн байна. Теэд ямаршьеб шалтагаанаар саарһануудаа үгэнгүй бусаа. Тэрэнэй хаанашье байдагынь мэдэгдээгүй. А. П. Голубевагай наһа бараһан хойно тэрэнэй эгэшэ Олимпиада Петровна Голубева Пушкинай гар бэшэгүүдээр һонирхобо.

Олимпиада Петровна Миллерэй папка харамсаараа бэшэгүүд доро Пушкинай гар табяатай бай хада һонирхоод, танил антикварта тэдэнээ харуулба. Тэрэнь тэдэниие поэдэй бэшэһэн бэшэгүүд гэжэ тухайлаад, энээн тухай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ библиотекэдэ дуулгаа. Пушкинай зохёолнуудые шэнжэлэгшэд эдэ материалнуудые тодорхойлон тайлбарилха хүдэлмэридэ хабаадалсаһан, документнүүдэй, Пушкинай гар бэшэгүүдэй бодотооро байһые тодоруулһан байна.

— Агуухэ поэдэй наһа барахаар 135 жэлэй үнгэрһэн хойно эды олон гар бэшэлгын олдоһониинь тэрэнэй һүүлэй үеын ажабайдал ба зохёолнуудые шэнжэлгэдэ тон ехэ удха шанартай, — гэжэ С. В. Житомирская хэлээд, иигэжэ нэмээнэ: — Түүхэ ба литература шэнжэлэгшэдые һонирхуулхаар бусад топ шухаг документнүүд П. Миллерэй архив сооһоо олдоо. Эндэһээ олдоһон документнүүдые шэнжэлгэ үшөө дүүрээдүй.

П. КОСОЛАПОВ,
ТАСС-ай корр.

АЛМА-АТА. СССР-эй спорткомитет ГТО-гой шэнэ комплексын значогой зургаа мянга гаран эскизүүдые хаража үзэбэ.

Алма-Атада ажаһуудаг Евгений Михайлович Колокольников, альпинизмаар спортын габьяата мастер, энэ конкурсдо илажа гараа. Казахстанда тэрэ спортсмен байхаһаа гадна, олон тоото значогууд, медальнууд, жетонуудай автор, спортивна һайндэрнүүдэй болоходо, тэрээниие шэмэглэн гоёодог уран зураашан гэжэ суурхадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: спортын габьяата мастер Е. Колокольников спортивна шэнэ значогой эскиз хэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

Наадан Белградта болохогүй

ГААГА. (ТАСС-ай корр.). Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула Борис Спасский американ гроссмейстер Роберт Фишер хоёрой хоорондо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан мүрысөөнэй түрүүшын хахад Белградта болохоёо болёо гэжэ Шатарай уласхоорондын федерациин (ФИДЕ) секретариадай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ФИДЕ-гэй түлөөлэгшэдэй, мүн СССР-эй, США-гай, Югославиин, Исландиин шатарай федерацинуудай хоорондо байгша оной мартын 20-до туйлагдаһан хэлсээнэй хайшан гээд таһалдуулагдаһан тухай тус мэдүүлгэ соо дурдагдана. Р. Фишерэй зүгһөө мүнгэнэй талаар нэмэлтэ эрилтэ табиһанһаа уламжалан арсалдаан гараһан байгаа. Хэлсээнэй бүхы ёһо гурим уудые Фишерэй баримталхыень США-гай шатарай ассоциаци туйлажа шадаха гү гэһэн ФИДЕ-гэй асуултада тодо бэшэ харюу үгтэһэн юм.

Баталагдаһан хэлсээе наринаар сахиха байһанаа гэршэлжэ, 35 — 35 мянган доллар бусаагдахаар барюулха гүйлтатайгаар СССР-эй, США-гай шатарай федерацинуудта ФИДЕ хандаа һэн. Эды шэнээн доллар уридшалан барюулхые зүбшөөрһэн харюу СССР-эй шатарай федераци уданшьегүй үгөө һэн. Харин США-гай шатарай федераци арсаһан тухайгаа хоёр хоногоор хожомдожо харюусаһан байгаа.

Үнэн сэдьхэлһээ хандажа байһые гэршэлхээр шиндхэбэри апрелиин 13 болотор гаргаха арга боломжо США-гай шатарай федерацида ФИДЕ олгоһон байна гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Теэд шэнэ хэлсээнүүдые хэхэ эрилтэтэй телеграмма США-һаа дахин абтаба.

Энээн тушаа соносоод, мүрысөөнэй түрүүшын хахадые үнгэргэхэез арсаһан тухайдаа Югославиин шатарай федераци ФИДЕ-дэ мэдээсэнэ.

Австралн ошоод байһан ФИДЕ-гэй президент Макс Эйвын заабари үгэхыень секретариадай түлөөлэгшэд хүлеэгээд байһаар гэжэ коммюникегэй түгэсхэлдэ тэмдэглэгдэнэ.

Р. Фишер Белград хотодо наадаха дуратай байһанаа һаяшаг лэ мэдүүлһэн аад, һүүлэй һүүлдэ арсалта хэбэ бшуу. Тиимэһээ нааданай хоёрдохи хахад Исландида — Рейкьявигта — үнгэргэгдэхэ аргагүй болобо.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ИНСТИТУДТА

ДОКТОРОЙ НЭРЭ ЗЭРГЭТЭ

Казаниин Н. Э. Бауманай нэрэмжэтэ ветеринарна институдай эрдэмтэдэй нэгэдэмэл зүблөөн болобо. Тэндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай анатомиин кафедрын доцент, биологиин эрдэмэй кандидат Алексей Дмитриевич Малов «Органуудай хүгжэлтэ ба амитанай эхин үрын (эмбрион), гахайн түлэй (плод) бэеын хубилалта» гэһэн темээр докторско диссертаци хамгаалба.

Монголой Арадай Республикын эрдэмэй академиин академик Ц. Тойвгоо, Казахай ССР-эй эрдэмэй академиин гэшүүн-корреспондент С. Н. Богомотский, профессор З. П. Андреева (Свердловск), профессор К. Бердонгаров (Алма-Ата) гэгшэд А. Д. Маловай хүдэлмэри үндэрөөр сэгнээ. Диссертантын хүдэлмэри тухай хамта 22 хүн үгэ хэлэжэ һайшаагаа.

Эрдэмтэдэй зүблөөн дээрэ А. Д. Маловта биологиин эрдэмэй докторой нэрэ зэргэ олгогдобо.

ЗАНШАЛТА УУЛЗАЛГА

1952—1962 онуудта хүдөө ажахын институдай зоотехниин факультет дүүргэгшэдэй заншалта уулзалга институдай актова зал соо болобо.

Зоотехниин факультедэй декан К. Т. Мункоев оролто үгэ хэлээ. 1952 ондо тус факультедые дүүргэһэн Благовещенскын хүдөө ажахын институдай частна зоотехниин кафедрые даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор Н. Г. Лопатин, Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын окружной Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник В. Л. Барлуков, КПСС-эй обкомой инструктор Б. Д. Доржиев, мүн 1962 ондо энэ факультет дүүргэһэн Шэтын политехническэ институдай доцент, экономическа эрдэмэй кандидат Д. Д. Балдоржиев, партиин Зэдын райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша В. Е. Гармаев гэгшэд ажал хүдэлмэри тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Институдай ректор, доцент К. Д. Миронов хүдөө ажахын дээдэ һургуули дүүргээд, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта һайнаар ажаллажа байһан нүхэдые халуунар амаршалжа, үгэ хэлээ.

ЭРДЭМТЫН ТАБИ НАҺАН

Юридическэ эрдэмэй кандидат Александр Спассович Ильин 50 наһанайнгаа ойе һаяхан тэмдэглэбэ. Александр Спассович экономическа факультедэн эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо хүдөө ажахын институдта ажаллана. Эрдэмтэн педагогическа болон научна ехэхэн хүдэлмэри ябуулха зуураа, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэ факультедэй партийна эхин организациин секретарь экономическа факультедэйнгээ ханын газетын редактор юм. Эрдэмтэн залуу коммунистнуудай дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри дуратайгаар ябуулдаг байна.

Экономическа факультедэй эрдэмтэдэй зүблөөн дээрэ партиин Железнодорожно райкомой секретарь Л. Л. Болдонов КПСС-эй областной комитедэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотые баярта ойгоо тэмдэглэгшэдэ барюулаа.

ҮНЭН СЭДЬХЭЛЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Институдай студентнүүд Раиса Белоглазовагай «Мойһоной сэсэг» гэһэн романиие зүбшэн хэлсэбэ. Конференци һонирхолтойгоор үнгэржэ, олохон хүнүүд үгэ хэлээ. СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, номой автор Р. В. Белоглазова энэ конференцидэ хабаадалсаһан байна.

Уран зохёолшо залуу уншагшадтаяа үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэбэ. Студентнэр энэ роман тушаа һанамжануудаа хэлэһэн, номой геройнуудаар һонирхоһон байна. Роман яажа бэшэгдээб? Дайнһаа Вовкые юундэ бусаагаагүйбта? гэхэ мэтэ олохон асуудалнуудые уншагшад номой авторһаа һураһан байха юм.

Раиса Белоглазовагай өөрынь хүшэр хүндэ ажабайдал, тэрэнэй романай геройнуудай хуби заяан, абари зан тухай, өөрынгөө ажабайдал тухай бодожо үзэхыень олохон залуушуулые баадхаһан байха.

Конференциин түгэсхэлдэ Р. В. Белоглазовада студентын билет барюулагдаба. Мүнөө Раиса Васильевна Буряадай хүдөө ажахын институдай хүндэтэ студент болонхой.

З. ТЭЛИН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: ТАСС-ай мэдүүлгэ. Буряадай АССР-эй Статуправлениин мэдээсэл. «Эдиршүүлэй һайндэр» — түрүү бэшэг. «Хабарай амисхаал» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Урагшаа һанаатайшуулай үдэр» — Бүхэсоюзна коммунис субботник тухай материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Творческо арга шадалаа бүрин харуулха» — Н. Мадуевай корреспонденци. АПН-эй статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанахи һонинууд.

Эрхир экран

18.00—«Барилга» — Пермскэ студиин телеочерк. 18.30—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55—«Кочевник» — Киргизэй телевидениин очерк. 19.10—Телепанорама. 19.30—«Факел»—залуушуулда зорюулагдаһан программа «Хүн ба хуули». 20.10—Концерт. 20.50—«Энэ бултанда хабаатай». Гражданска обороноор хөөрэлдөөн. 21.05—«Добровольцы»—уран һайханай фильм. 22.35—Концерт. 23.05 һүүлэй һонин.

Хилын саанаһаа

УЛААН-БААТАР

МОНГОЛДО ЛЕНИНСКЭ СУББОТНИК БОЛОБО

ТАСС

Апрелиин 15-да Монголой ниислэл хотын олон арбаад мянган хүн зон Ленинскэ субботнигто хабаадалсаа. Тэдэнэр Тула голой эрье зубшуулан хаалта хэһэн, үйлсэ гудамжануудта модо һөөгүүдые һуулгаһан байна. Асфальтаар хушагдаһан 11 километрэй дардам харгын барилга эхилбэ. Тэрэ ниислэл хотые Богдо уулын нютагуудтахи һуурин тосхонуудтай холбохо. Ажалшадай амаралтын зоно эндэхи үзэсхэлэн һайхан газарта бии болгогдохо юм. Энэ субботник бэ воскреснигүүдтэ улаан-баатарайхид 15 миллион тухэригэй үнэ сэнтэй барилгын хүдэлмэри хэхые шиидэнхэй.

СССР-эй 50 жэлэй ойдо, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойдо зорюулжа, байгша оной субботник үнгэргэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

«Аполлон-16» гэжэ замбуулинай онгосо табигдаба

ТАСС

Холбоото Штадууд «Аполлон-16» гэдэг замбуулинай онгосые Кеннедиин хушууһаа (Флорида штат) апрелиин 16-да Һара тээшэ шэглүүлэн табиба. «Сатурн-5» гэжэ түлхигшэ ракетын туһаламжаар тэрэ табигдаһан байна. Гурбан космонавт Джон Янг, Чарльз Дьюк, Томас Маттингли гэгшэд онгосодо һууһа гараа.

ДРВ. Американ империалистнууд Хойто Вьетнамай арад зондо шэнэ шэнэ хорото ябуулгануудые хэжэл байһаар. Куангбинь, Хатинь, Нгеан провинцинуудай хүнүүдэй олоор ажаһуудаг районуудые мүн баһа Виньлинь зоные ходо тооной бомбодоно.

Вьетнамай Арадай армиин эдэ провинцинуудай зенитчигүүд американ авиациин добтолгонуудта шанга харюу үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нгеан провинциин өөрыгөө хамгаалха отрядай зенитнэ подразделени дайшалхы позицидаа. ТАСС-ай фотохронико.

ХАНОЙ

ДЭЭРМЭДЭЛГЫН ДОБТОЛГО

ТАСС

Американ самолёдуудай, тэрэ тоодо стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигуудай Тханьхоа провинциин һуурин тосхонуудта зэрлиг бүдүүлигээр добтолһон тухай Вьетнамай информационно агентство дэлгэрэнгыгээр мэдээсээ.

Апрелиин 13-най һүни американ самолёдууд Вьетнамай Демократическа Республикын газар нютагуудта добтолжо, Суанзианг ба Суанхынг общинануудые бомбодоһон байна. Хэдэн зуугаад томо футасна бомбонууд, амгалан тайбан тосхонуудта хаягдажа, хүн зон олоороо хосорһон байха юм.

Суангхынг общинада ородог Канлок, Доайтхон тосхонууд илангаяа ехээр хохидоо. 89 байшан гэр һандаржа, үнэһэн тоборог болоо. 28 хүн хүлһөө буулгагдаа, хэдэн арбаад хүн шархатаа.

ДАМАСК

ЭЭМДЭГДЭҺЭН ГАЗАРНУУДТАХИ ИЗРАИЛИИН КОНЦЛАГЕРЬНУУД

ТАСС

Израилиин булимтарагшад Синайн сүл губида эзэмдэһэн газарнуудтаа олон концлагерь байгуулжа, араб зониие тэндэ хаана гэжэ Сириин «Ат-талиа» гэжэ журнал мэдээсэнэ. Эдэ лагерьнууд бишыхан майхангууд юм. Ааяма халуунһаа, үбшэн тахалһаа, үлэсхэлэн хооһон байлгаһаа үхэхэ туйлдаа хүрэһэн олон арбаад мянган араб эрхэтэд эдэ концлагерьнуудта тамалагдана.

Израилиин концлагерьнууд дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеын нацис концлагерьнуудта адлирхуу юм гэжэ журнал тэмдэглэнэ. Тэдэ адаалхай шабын түмэрөөр бүһэлэгдэнхэй, танкнуудаар, ехэ буунуудаар хүреэлэгдэнхэй.

БОНН

Договорнууд эсэслэн баталагдаха

ТАСС

Советскэ Союз ба Польшотой ФРГ-гэй хэһэн договорнууд Бундестагаар эсэслэн баталагдаха байха гэжэ ФРГ-гэй правительство найдана гээд статс-секретарь К. Алерс эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

ФРГ-гэй канцлер В. Брандт правительствада ороогүй партиин түлөөлэгшэдтэй уулзаһан байна. Договорнуудые эсэслэн баталхые ХДС/ХСС буруушаагаа гэжэ Алерс мэдүүлбэ.

ПАРИЖ

Эб найрамдалта дурадхалнуудта бомбоор харюусаба

ТАСС

США-гай правительствын зүгһөө Урда Вьетнамда ябуулжа байгааша «дайе Вьетнамай түхэлтэй болгохо» гэһэн политика буруу һүрэнэ гэжэ Парижда хи хэлсээнүүдтэ хабаадалсадаг Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин түлөөлэгшэ Ли Ван Сау ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд бүхы фронтнууд дээрэ американ-сайгон сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэжэ, дайсаниие ехэ гээлтэ хохидолдо оруулна гэжэ тэрэ тэмдэглэһэн байна.

Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй шанга добтолгоһоо сайгон дахуул арми һамна бута сохигдожо байнхай гэжэ Ли Ван Сау зааба. Сэрэгэй зарим подразделенинүүд, жэшээлхэдэ, юһэдэхи тактическа бүлэг плендэ ороо. Сайгон солдадуудай буһалгаа хэжэ, байлдаанда орохоёо арсаха ябадал улам олошорно. Эсэстээ солдадууд ба офицернүүд арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тала руу орോно.

Урда Вьетнамай хүдөөгэй олон провинцинуудта ажаһуугшад сайгон дахуулнуудта эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхана гэжэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин түлөөлэгшэ хэлээ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

«Амгалан добтолго» үргэлжэлһөөр

Партиин XXIV съездын трибуна дээрэһээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй дурадхаһан, амгалан байдалай совет программа мүнөө сагай уласхоорондын харилсаанай шухала эшэ үндэһэн болонхой. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй политическэ тон олон янзын бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд иимэ тобшолол хэнэ. СССР Ирагай Республика хоёрой хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой удха шанарые сэгнэхэдээ, Франс Пресс агентство ингэжэ онсолон тэмдэглэнэ: «Энэ договорто гар табиһан ушар партиин XXIV съездһээ хойшо Советскэ Союзай эхилһэн дипломатическа добтолгын үедэ гайхамшаг үрэ дүнгүүдэй туйлагдаһанай шэнэ баримта болоно».

Совет партийно-правительственна делегациин Ирагта айлшалалгын дүнгүүдые дэлхэйн социализмын ба национально-сүлөөрэлгын түлөө тэмсэгшэ хүсэнүүдэй улам нягтаар эмхидэн жагсажа байһанай шэнэ гэршэ болоно гэжэ дэлхэйн түрүү хараа бодолто олониитэ тоолоно. «Договор баталһан ябадал ирак арадай, мүн бүхы араб оронуудтахи арадуудай ажабайдалда шухала түүхэтэ удха шанартай ябуулта мүн гэжэ Багдадай «Аль-Джумхурия» газетэ бэшэнэ. Совет-Ирагай договор «Дүтын Зүүн зүгтэхи эб найрамдал бэхижүүлгэдэ горитой туһа хүргэхэ, бэеэ даанхай байдал сахиха, тэдээндэ тохёолдоһон аюул амжалтатайгаар зайсуулха арга эндэхи оронуудта олгохо байха» гэжэ Индиин «Пэтриот» газетэ тэмдэглэнэ.

Совет-Ирагай договор хадаа национальна бэеэ даанги байдал туйлаһан гүрэнүүдтэй СССР-эй баталһан бусад договорнууд мэтээр, хоёр ороной аша туһада бүрин тааралдана. Советскэ Союзай туһаламжатайгаар Ирагай нефтяной ажахын үндэһэ һууриин табигдаһантай дашарамдуулан үнгэргэгдэһэн баяр найрай үедэ тус договорой баталагдаһаниинь ехэ дэмбэрэлтэй. Нефть — Ирагай гол баялиг болоно. Гэхэ зуура, энэнь «Ирак петролеум компани» гэдэг уласхоорондын нефтиин ехэ монополиин зүгһөө дээрмэдэгдэдэг.

Ирагта тус компаниин ямаршье хабаагүй байһаниинь элитэ. Тэрэнэй акцинуудай 95 процентнь гадаадын ехэ ехэ монополинуудай: Англиин «Бритиш петролеум», Англо-Голландиин «Ройял датч шеел», Франциин «Компани франсез де петроль», Америкын «Ниер ист девелопмент» гэдэгүүдэй мэдэлдэ байдаг. Араб гүрэнүүдтэхи түрүү ёһо гуримууд бэхижүүлэгдэхэдээ, тэндэ хариин монополинуудай зонхилолго ба булимтаралгада арадуудай эб эе таһалдаг ябадалда, монополистнуудай хүсэл хангадаг, арадай хэрэгтэ урбаһан засагуудай, алалсаа хюдалсаанай, политическэ хёмороооной үе сагта эсэс табина.

Бүхы зонииень үгы хэхэ зорилготой

Вашингтоной зүгһөө хэгдэдэг Индохитадтахи һүүлэй үеын хэрэгүүд бүхы дэлхэйн үмэнэ дахинаа элишэлэн харуулба. «Дайе «Вьетнамай түхэлтэй болгохо» хэбэртэйгээр шууя татаһанаа Индохитадта «амгалан байдал» хангаха ябуулга мүн гэжэ олондо ойлгуулхын тула хэдэн тонно бэхэ, типографиин шэрэ будаг гаргашалагдаа гээшэб. Мүнөө американ бомбонууд ба һомонуудай ДРВ-эй газар дээрэ үдэр бүри тэһэржэ байхада, ниислэл хотын «Вашингтон пост» газетэ иигэжэ баталха баатай болобо: «Гурбан жэлэй турша соо дайе «вьетнамай түхэлтэй болгохо» һанаашалгын авторнууд Индохитадта гурба миллион тонно гэхэ гү, али хүн түрэлтэнэй түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй олон бомбо хаяһан байна.

«Агаарай ехэ хүсэн» — 700 самолет Вьетнамай энхэ һуурин тосхонуудта, хото городуудта добтолно. Тус бүридөө 30 тонно бомбо тээһэн стратегическэ «В-52» түхэлэй 130 томо бомбардировщик тэрэнэй бүридэлдэ ороно гэжэ Англиин «Дейли телеграф» газетэ тэмдэглэнэ. Гансал сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдтэ сохилто хэгдэнэ гэжэ американ командованиин найдуулаашье һаань, үнэндөө хаа хамаагүй бомбодоно. Американ агаарай дээрмэшэд амгалан хото городуудта, һуурин тосхонуудта добтолжо, хүнүүдые олоор алана. «Дайе «Вьетнамай түхэлтэй болгохо» гэһэн политиканъ бодото дээрээ бүхы зонииень үгы хэхэ (геноцид) гэһэн һанаашалга болоно.

Улад зониие хайра гамгүйгөөр хашажа харшалжа, эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэжэ байгаа баатарлиг вьетнам арадые үбдэг дээрэнь һэхэрүүлхэ, хайра гүйлгаха гэжэ американ империалис оролдоно. Вьетнамай асуудалаар Парижда хэгдэдэг хэлсээндэ хабаадалсахаяа США-гай делегациин арсаһанай һүүлээр ДРВ-е бомбодолго улам һүжэрһэн байна. «Парижда бүтэмжэтэй хэлсээ хэхээр ДРВ-гэй бэлэн болотор» Холбоото Штадууд бомбодолгоёо үргэлжэлүүлхэ байха гэжэ США-гай оборонын министр Лэйрдын һэнгэргүйгөөр занаһаниинь ойлгосотой болоно.

Индохитадай асуудалнуудые сэрэгэй гуримаар шиидхэхэ гэжэ американ правительство нэгэнтэбэшэ һэдэбэшье хододоо буруу һүрэдэг байгаа. Эрхэ сүлөө гээшые ойлгохо болоһон арадай хүсэл зоригые дараха хүсэн байхагүй. Вашингтоной засаг захиргаае гартаа барижа байһан пентагонойхид энээниие ойлгохо ёһотой. Американ булимтарагшадта, тэдэнэй дахуул сэрэгүүдтэ харюу сохилто хэхэдээ, Вьетнамай патриодуудай амжаһан ехэ туйлалтанууд энээниие гэршэлнэ бшуу. «Хойто Вьетнамда эсэргүү агаарай дайгаа һэргээн үргэдхэлгэ газар дээрэхи аюулта байдалые заһаруулхагүй, — гэжэ «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. — Американ хархис этэгээдүүдэй харата ябуулганууд дэлхэйн улад зоной дурые гутаажа, Вьетнамай үргэн олониитые бүри ехээр талархадаг болгохол».

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын долоон пунктын үндэһөөр эбэй хэлсээ хээл һаа. Вьетнамдахи түгшүүрилтэ байдал заһаруулагдаха болоно.

Зонхилгын политика буру… һүрэбэ

Америкын гүрэнүүдэй … генеральна ассамблейн … сесси Вашингтондо болож… ОАГ хадаа бүри һаяшаг … түбидэхи национально-сүлөө… хүдэлөөе даралсадаг америк… периализмын үгэ дууламгай … байһан юм. Мүнөө байдал … доо боложо байна. Кубын … циин нүлөөгөөр, арадай нэгэ… правительствын Чилиин засаг… абаһанһаа уламжалан, Лат… рикын бусад зарим гүрэнү… жэлтын замда орожо байна, … кан монополинуудай зонхил… хизаарлана. Эгээл тиимэһэ … ай генеральна ассамблейн … си США-гай ба Латиин Амер… оронуудай хоорондын зөрил… бүри шанга болоһон оршо… да үнгэржэ байна.

ОАГ-ай генеральна се… Гало Пласа ассамблейн нэ… үдэр үгэ хэлэхэдээ, Латиин А… кын гүрэнүүдые экономи… лаар хашадаг, доромжолдог, … нэй дотоодын хэрэгүүдтэ хам… садаг Вашингтоной политик… шангаар шүүмжэлээ. До… «аршалан хамгаалхын» тула … до жэлэй август һарада … онсо хэмжээнүүдэй үндэһөө… боото Штадууд бусад орон… тэрэ тоодо Латиин Америк… нуудые, дээрмэдэжэ, эконом… кризисһээ гарахые оролдо… доторoo, мүн Латиин Ам… оронуудта юумэнэй үнэ сэнг… һалгаряагүй хүндэрүүлжэ, … дай эрилтэнүүдтэ США-гай … хайша хэрэгээр хандадаг … ассамблейдэ хабаадагша… шүүмжэлбэ. Юумэнэй үнэ сэ… хүндэрһэнһөө уламжалан, … байгаа оронууд — түбхын … лэн Латиин Америкын орон… жэл бүри 3 миллиард хүрэт… ларой хохидолдо ороно гэжэ … гаргагдаа.

Дэлхэйн тус районой орону… Холбоото Штадууд экономик… лаар хашаха хонжохоёо бол… зонхилхы политикаһаа арса… гэжэ США-гай гүрэнэй се… Роджерс сесси дээрэ ойлгу… байна. Роджерс революцион… бада харша үгэ хэлээ, энэ оро… шаа түримхэй хараа бодол … талхыень сессидэ хабаадагш… баадхаха һэдэлгэ гаргаа.

Латиин Америкын оронуудые … шаха харшалха гэһэн Амер… гүрэнэй секретариин һэдэлгэ… сад делегацинуудай зүгһөө … буруушаалгаар угтагдаа. Кубы… һалан гансаардуулха гэһэн по… кые Перугай гадаадын хэр… дэй министр Мигель де Ла … буруушааба. Иимэ хараа б… ОАГ-ай уставые эбдэһэн ябад… лоно, Латиин Америкын орону… хоорондохи харилсаа холбоо… жөөлэгдэжэ һаад түбэг татаха … гэжэ Перугай министр тэмдэг…

Г. ШИШКИ…
(ТАСС…

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БОНН. (ТАСС). ФРГ СС… хоёрой хоорондын догово… зүбшэн хэлсэлгээ бундест… хуули сахиха комисси … Совет-Варуун Германия … вор Федеративна Республ… конституцида … шэ тус … һэн байна. Хуули сахиха … миссиин материалнууд … дын хэрэгүүдтэ талаар … стагай комиссида … үгтэхэ. ФРГ ПНР хоёрой … рондын договорые зүбшэ… сэлгээ бундестагай хуули … хиха комисси эхилбэ.

БОНН. (ТАСС). ФРГ СС… хоёрой хоорондын … эсэслэн баталха … проектые гадаадын хэрэг… талаар бундестагай … апрелиин 12-то зүбшэн … жэ эхилбэ. ФРГ-гэй МИ… парламентскэ статс-секрет… К. Мерш правительствын … лөөлжэ, комиссиин хүдэл… дэ хабаадалсана.

БОНН. (ТАСС). Амер… Холбоото Штадууд «М…» түхэлэй томо бүүнүүдые … раньда эльгээгээ … агентствын корресп… Тель-Авивһаа мэдээсэбэ.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Үнгэрһэн дүрбэдэхи … табан жэлэй турша соо М… лой түмэр замай транспор… ажалай бүтээсэ 57,4 … тээр дээшэлээ, энэ … өөрынь үнэ 28 процент… дара.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефо…

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле… 35. Телефоны: редакто… 54-54, приёмная — 54-83, … редактора — 68-08, зам. … тора — 62-62. ответ. секр… — 50-52, зам. ответ. сек… — 36-76, отделы: … жизни — 60-91, сельског… зяйства — 64-36, 63-86, … ганды и агитации — 56-2… мышленности и строител… — 61-35, советского строит… ства и быта — 69-58, … и школ — 60-21, … селькоров — 67-81, инфо… — 34-05, общественная … ная — 56-62, машинное бюро … 57-63, фотолаборатория … 33-61.

Н-01348. Заказ № 12…